

दुई शब्द

स्थानीय समुदायको सहभागितामा वन श्रोतको व्यवस्थापन गर्ने पद्धति अनुसार सामुदायिक वन व्यवस्थापन प्रणालीको सफलताले नेपाल विश्वमा नै एउटा उदाहरण नमुना प्रस्तुत गर्न सफल भएको छ । सामुदायिक वन सम्बन्धित राष्ट्रिय नीति, २०३३ सालमा आए पनि वन विकास गुरुयोजना २०४६ सालमा थालिने भए पछि वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ लागु भएर हाल वन ऐन, २०७६ पनि आइसकेको छ तैपनि आ.व २०५०/५१ साल देखि सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको शुरूवात भएको हो ।

मुगु जिल्लामा हालसम्म ९३ वटा सामुदायिक वन गठन भई सामुदायिक वनको व्यवस्थापन भइरहेको छ, जिल्लामा समुदायको पहुचमा रहेको वन समुदायकै सहभागितामा सक्रिय रूपमा सामुदायिक वनको व्यवस्थापन कार्य संचालन हुन जरुरि छ ।

वन व्यवस्थापनका लागि जनासहभागिता आवश्यक रहेको र जनसहभागिताका लागि वनको विभिन्न पक्षबारे समुदायलाई जानकारी हुन आवश्यक भएकोले मुगु जिल्लामा भएका वन सम्पदाको वर्तमान अवस्था, सम्भावना सामुदायिक वन विकास प्रक्रिया र आ.व २०७६/०७७ सालमा संचालित सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम आदि पक्षलाई यस पुस्तिकामा प्रस्तुत गर्ने प्रयास भएको छ र सम्पूर्ण सरोकारवाला निकाय संघ/संस्था र सम्पूर्ण फिल्डमा खटिने कर्मचारीहरूलाई यस पुस्तिकाले सहयोग पुऱ्याउने छ ।

अन्तमा फिल्डमा काम गर्ने ४ वटै सब डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीहरू र डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । संकलन गरिएका जानकारीहरूलाई मेहेनत गरी पुस्तिका तयार पार्न खटिने सहायक वन अधिकृत श्री प्रनिल देवकोटा र रेन्जर श्री बसन्त कुमार शाहीलाई धेरैधेरै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

भरत बहादुर बुढाथापा

(डिभिजनल वन अधिकृत)

विषय-सूची

भाग १	१
जिल्लाको सामान्य परिचय	१
१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	१
१.२ सिमाना	२
१.३ सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था	२
१.४ कानुनि घोषणाहरू	४
१.५ पुरातात्विक र पर्यटकीय महत्त्वपूर्ण क्षेत्र	५
१.६ भौतिक पुर्वाधारहरू	६
१.७ भू-उपयोग	७
भाग - २	८
मुगु जिल्लामा जैविक अवस्था	८
२.१ वन जंगल	८
२.२ भौगोलिक अवस्था तथा बनोट	८
२.३ जियोलोजी (खनिज, चट्टान, माटो तथा भू-बनोट)	१०
२.४ जलवायु तथा वर्षा	१०
२.५ जल सम्पदा	११
२.६ जडिबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरूको विवरण	१२
२.७ वन्यजन्तु	१४
भाग - ३	१५
वनको वर्तमान अवस्था	१५
३.१ सामुदायिक वन	१५
३.२ सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	१५

३.३	कबुलियती वन	१५
३.४	निजी वन	१६
३.५	धार्मिक वन	१६
३.६	जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र	१६
३.७	फर्निचर उद्योग	१६

भाग - ४

१७

सामुदायिक वनहरूको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन

१७

४.१	परिचय	१७
४.२	सामुदायिक वन निरीक्षण तथा अनुगमनको उद्देश्यहरू	१८
४.३	अनुगमन गर्न अपनाइने बिधि तथा प्रक्रियाहरू	१८
४.४	सब-डिभिजन अनुसार सामुदायिक वनको जानकारी	१९
४.५	सामुदायिक वन निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने क्रममा देखिने समस्या तथा चुनौतिहरू र समाधानका लागि सरोकारवालाहरूका लागि सुझावहरू	१९
४.६	समस्या समाधानको लागि सुझावहरू	२०

जिल्लाको सामान्य परिचय

समुन्द्र सतहबाट १२०१ मिटरदेखि ६८१५ मिटरसम्म फैलिएको मुगु जिल्ला २२ डिग्री ४६ मिनेटदेखि २९ डिग्री ५६ मिनेट अक्षांश र ८१ डिग्री ४६ मिनेटदेखि ८२ डिग्री ४९ मिनेट देशान्तर बीच अवस्थित छ। यस जिल्लाको नाम इतिहासमा उल्लेख भए अनुसार जुम्ला राज्य अन्तर्गत पर्ने मुगु जिल्लाको नामाकरण यस जिल्लाको उच्च भागमा अवस्थित मुगु गाउँको नामबाट रहन गएको हो। यो जिल्ला ३४२२ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ। यस जिल्लामा १ नगरपालिका र ३ वटा गाउँपालिका रहेका छन्। यस जिल्लामा मुगु कर्णाली, हुम्ला कर्णालि जस्ता सदावहार नदीहरू अनेक खोलानाला र भरनाहरू रहेका छन्। नेपालको सबभन्दा ठूलो तालको परिचय पाएको रारा ताल पनि यही जिल्लामा रहेको छ। राष्ट्रिय चरा डाँफे, कालिज र कस्तुरी लगायतका जनावर पाहिने रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज पनि यो जिल्लाको अर्को परिचय हो। आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक विकासको दृष्टिकोणले अत्यन्त पिछडिएको यस जिल्लाको प्रमुख आर्थिक क्रियाकलापमा कृषि, पशुपालन, घरेलु उद्योग र जडिबुटी प्रमुख रहेका छन्। मुगु जिल्ला भौगोलिक विविधता सँगै धार्मिक, सांस्कृतिक तथा भेषभुषामा पनि विविधता भएको जिल्ला हो, कुनै ठाउँमा भोटेसेलो छ भने अर्को ठाउँमा देउडा गीत। त्यसैगरी यस जिल्लामा असुरोदेखि यासाँगुम्बा र सिसौदेखि देवदार जस्ता काठहरू पाइने हुनाले यहाँको प्राकृतिक सम्पदामा पनि निकै विविधता पाइन्छ। त्यसैगरी तराईको गर्मि हावापानीमा फल्ने आँप, केरा, उखु पहाडमा पाइने सुन्तला र हिमालमा पाइने स्याउ, नासपाती जस्ता फलहरू पाइनुका अतिरिक्त बाबियो घाँसदेखि बुकी फुलसम्म पाइन्छ। यस जिल्लाको सदरमुकाम गमगढी बजार प्रसिद्ध रारा तालको उत्तर पूर्वमा तथा प्रसिद्ध मुगु कर्णाली नदीको किनारमा रहेको र समुन्द्र सतहदेखि २२६६ मिटरको उचाईमा अवस्थित छ। कच्ची सडक यातायातले छोएको मुगु जिल्लामा अहिलेसम्म पिच हुन सकेको छैन। यस जिल्लामा हवाई यातायात पनि एक भरपर्दो विकल्प रहेको छ। सदरमुकाम देखि ९ कि.मि. टाढा रहेको ताल्चा विमानस्थल सम्मको बाटो समेत राम्रो नभएकोले सामान ढुवानी गर्न खर्चिलो हुने गर्दछ। प्रस्तावित कर्णाली लोकमार्ग नागम, सिंजा हुँदै गमगढीसम्म जोड्ने मोटर बाटो सम्पन्न भइ सवारी साधनहरू चलन शुरू भैसकेको छ।

१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

नेपालका ७७ जिल्लामध्ये विकासको सूचाङ्कले पिछडिएको मुगु जिल्ला कर्णाली प्रदेश अन्तर्गतको विकट जिल्लामध्येमा पर्दछ। वि.सं. २०१३ सालदेखि नेपालमा योजनाबद्ध तरिकाले विकासको शुरूवात भए पनि त्यतिबेलाको केन्द्रकृत योजना प्रणालीको कारणले गर्दा यो जिल्लाको कुनै क्षेत्रमा पनि विकास भएको देखिदैन। वि.सं. २०४७/४८ पछि जब प्रजातन्त्र पुनस्थापना भयो, विकेन्द्रीकरणको नीतिको भएको देखिन्छ।

त्यसैले परिमाण स्वरूप स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ लागु भयो, सो ऐन र नियमावलीमा स्थानीय निकायहरूलाई आ-आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि कम्तिमा ५ वर्षको अवधिक योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने कानुनि व्यवस्था गरेको छ ।

यस जिल्लामा उपलब्ध प्राकृतिक श्रोतहरूमध्ये वन सम्पदा एक मुख्य श्रोत हो । त्यसमा पनि गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको रूपमा पाहिने मूल्यवान जडिबुटिहरू स्थानीय स्तरमा उपयोग गर्न सकिने तथा यहाँको दैनिक आवश्यकता पूरा गर्न सकिने प्रमुख श्रोतको रूपमा रहेको छ । यस जिल्लामा उपलब्ध वन श्रोत (काठ, दाउरा तथा जडिबुटी) हरूको वैज्ञानिक रूपमा दिगो व्यवस्थापन गर्न सके स्थानीय वासिन्दाको दैनिक आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति हुनुका साथै आय आर्जनको अवसर सिर्जना भइ भौतिक, जैविक, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक पक्षको दिगो विकासमा टेवा पुग्ने खालका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्नको लागि वन गुरुर्योजनाको मर्म अनुरूप गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

१.२ सिमाना

मुगु जिल्लाको सिमाना निम्न रहेको छ ।

पुर्व	डोल्पा जिल्ला
पश्चिम	बाजुरा जिल्ला
उत्तर	हुम्ला जिल्ला र चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत
दक्षिण	जुम्ला र कालिकोट जिल्ला

१.३ सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था

■ जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार मुगु जिल्लाको जम्मा जनसंख्या ५५,२८६ रहेको छ जस मध्ये पुरुष २८,०२५ तथा ५०.६९ प्रतिशत र महिला २७,२६१ तथा ४९.३१ प्रतिशत रहेको छ । जिल्लाको जनसंख्या वृद्धि दर २.३ प्रतिशत रहेको छ । नेपालको पहाडी जिल्ला अन्तर्गतको यस जिल्लाको जनघनत्व प्रति वर्ग किलोमिटर १६ रहेको छ भने जम्मा घरधुरी संख्या ९६१९ तथा औसत परिवार संख्या ५.७५ रहेको छ ।

तालिका नं.- १: मुगु जिल्लाको जनसंख्याको स्थिति

सी.नं.	परिवार संख्या	जनसंख्या			औसत परिवारको आकार	बार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर
		पुरुष	महिला	जम्मा		
१.	९६१९	२८०२५	२७२६१	५५२८६	५.७५	२.३०

■ जातजाति, भाषाभाषी र धर्म

जातजातिको आधारमा यस जिल्लामा क्षेत्री, ठकुरी, तामाङ्ग, लामा, शेर्पा, बाहुन, कामि, नेवार, सार्की, मिजार, दमाई लगायतका जातजातिहरूको बसोबास छ ।

मुगु जिल्लामा खस नेपाली र भोटे अत्यधिक बोल्ने भाषा हो भने यहाँ बोलिने अन्य भाषाहरूमा विभिन्न स्थानीय भाषाहरू पनि छन् । करिव आधा जनसंख्याले बोल्ने भाषा नेपाली भए तापनि नेपाली बाहेक यहाँ भोटे, शेर्पा लगायतका मातृभाषा पनि बोल्ने गरिएको पाइन्छ । यहाँ धार्मिक विविधता रहेको पाइन्छ । अधिकांश हिन्दु, बौद्ध धर्म मान्नेहरू रहेता पनि केहि जातजातिहरूले अन्य भाषा धर्म समेत मान्ने गरेको पाइन्छ । यहाँका हिन्दु धर्मावलम्बीहरूले मनाउने प्रमुख पर्वहरू दशैं, तिहार, चैते दशैं, महाशिवरात्री, माघेसंक्रान्ति, साउने संक्रान्ति, तिज आदि पर्दछन् भने बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले बुद्ध जयन्ति तथा ल्होसार पर्व विशेष रूपले मनाउने गरेको पाइन्छ । त्यस्तै भोटे, शेर्पा तथा गुरुङ्ग तामाङ्गहरूले पनि ल्होसार पर्व मनाउने गर्दछन् ।

तालिका नं.- २ : मुगु जिल्लामा जातजातिको अवस्था

जातजाति	पुरुष	महिला	जम्मा
क्षेत्री	१३७५८	१३२५८	२७०१६
ठकुरी	४२८८	४१९७	८४८५
कामि	२६३०	२६०५	५२३५
तामांग	२०४१	२३१२	४३५३
ब्राह्मण	१४७६	१४११	२८८७
दमाई	९२४	८३१	१७५५
सन्यासी	३५७	३४३	७००
सार्की	२३८	२३६	४७४
जम्मा	२८०२५	२७२६१	५५२८६

■ चाडपर्व

२०६८ को जनगणना अनुसार यस जिल्लामा हिन्दु धर्म मान्ने मानिसहरूको बाहुल्यता रहेको छ । अन्य धर्महरूमा बौद्ध, क्रिश्चियन आदि छन् । हिन्दुहरूले मनाउने चाडपर्वहरूमा रक्षाबन्धन, तिज, ऋषिपञ्चमी, दशैं, तिहार, माघेसंक्रान्ति, बसन्त पञ्चमी, फागुपुर्णिमा, शिवरात्री, रामनवमी आदि पर्दछन् भने बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले खास गरी ल्होसार र बुद्ध जयन्ति मनाउने गर्दछन् अनि क्रिश्चियनहरूले क्रिसमस डे मनाउने गर्दछन् ।

■ महिला, दलित र जनजातिको अवस्था

यो क्षेत्रमा कुल जनसंख्याको ४९.३१ प्रतिशत संख्या महिलाको रहेको छ। नेपालका अन्य पहाडी जिल्लाहरूमा जस्तै यस जिल्लाका महिलाहरू पनि घर गृहस्थी र खेतीपातीको कार्यमा संलग्न रहने गरेका पाइन्छन्। घर गृहस्थीमा खाना पकाउने, पानि बोक्ने, सरसफाइ गर्ने, बच्चाको हेरचाह गर्ने, घाँस दाउराको लागि वनमा जाने र खेतीपाती जस्ता कार्यहरू पर्दछन्। नेपाली समाज पुरुष प्रधान समाज भएकोले अधिराज्य भरि नै महिलाको स्थिति राम्रो नरहेको अवस्थामा मुगु जिल्लाको यस क्षेत्रमा औसत रूपमा सामान्य रहेको स्थिति छ। यहाँको महिलाको साक्षरता दर पनि पुरुषको भन्दा निकै कम रहेकोले अधिकांश महिला अशिक्षित छन् भन्ने प्रस्ट हुन्छ। यस जिल्लाका दलित समुदायसंग खेतीपातीको लागि आवश्यक भन्दा कम जमिन रहेको हुँदा आफ्नो पुर्खाको पेशाको अलावा घर बनाउने, खेतीपातीको मजदुरी गर्ने, सानातिना बन्द ब्यापार तिर पनि लागेको देखिन्छ। परम्परागत सामाजिक तथा धार्मिक अन्धविश्वास र कुरीतिले गर्दा जातपात र छुवाछुतको प्रचलन विद्यमान छ।

१.४ कानुनि घोषणाहरू

मुगु जिल्लामा रारा राष्ट्रिय निकुन्ज र शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुन्जको केहि भाग पर्ने भएको र सोको घोषणा नेपाल सरकारबाट धेरै पहिला भएको छ। जुन यस प्रकार छ।

■ सिमसार क्षेत्र (रारा ताल)

सन् २००७ सेप्टेम्बर २३ तारिखमा अन्तर्राष्ट्रिय सिमसार क्षेत्र (रामसार) मा घोषणा भएको रारा ताल जैविक विविधता तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले अत्यन्त महत्त्वपूर्ण मानिन्छ। रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज वि.सं. २०३२ सालमा र मध्यवर्ती क्षेत्र वि.सं. २०६३ मा स्थापना भएको हो। हाल नेपालमा विद्यमान राष्ट्रिय सिमसार नीति २०६१, नेपालको जैविक विविधता रणनीति २००२, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा नियमावलीले सो क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्नु टड्कारो आवश्यकता देखिन्छ। अन्य नदि, खोला, खोल्सिको छेउछाउ, ताल तिरको केहि भागहरूमा स-साना सिमसार क्षेत्र रहेका र सोमा आश्रित केहि जीवजन्तु बनस्पतिहरू भए पनि सोको वैज्ञानिक र खोजमुलक अध्ययन हालसम्म यो जिल्लामा नभएकोले सो सम्बन्धी विवरण उल्लेख गर्न सकिएको छैन। डिभिजन वन कार्यालयले संचालन गर्ने आफ्नो काम कारबाहीमा रामसारको अन्तर्राष्ट्रिय नीतिलाई आवश्यक भएको बेलामा अवलम्बन गर्नेछ, र सामुदायिक वनहरू तथा कबुलियती वनहरूलाई समेत कार्यन्वयन गर्न लगाउनु पर्ने देखिन्छ। रामसार सूचीमा सूचीकृत तालको विवरण यस प्रकार छ।

क्षेत्रफल: १०६ वर्ग कि.मि.।

विशेष महत्त्व: सबैभन्दा गहिरो ताल (१६७ मि.), असला माछा।

निर्भर रहेका मानिस: आसपासमा बसोबास गर्ने।

रारा तालको चौडाई: सरदर ३ कि.मि।

रारा तालको लम्बाई: सरदर ५ कि.मि।

■ राष्ट्रिय निकुञ्ज

सि.नं.	राष्ट्रिय निकुञ्जको नाम	क्षेत्रफल	निकुञ्जले ओगटेको क्षेत्र	नेपाल सरकारबाट घोषणा मिति
१.	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	३५५५ वर्ग कि.मि मध्ये ७२९ वर्ग कि.मि मुगु जिल्ला मा पर्ने ।	डोल्फु , किम्री	सन् १९८४
२.	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०६ वर्ग कि.मि.	रारा	सन् १९८४

१.५ पुरातात्विक र पर्यटकीय महत्त्वपूर्ण क्षेत्र

■ धार्मिक, ऐतिहासिक महत्त्व

मुगु जिल्लामा विभिन्न धार्मिक महत्त्वका सम्पदाहरू भएता पनि यस्ता सम्पदाहरू प्रस्ताव कार्यन्वयन क्षेत्रको जडिबुटी संकलन हुने वन क्षेत्रमा भए नभएको र यस्ता गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू संकलन कार्य बाट त्यस्ता मठ मन्दिरमा कुनै असर नपर्ने व्यहोरा स्थलगत अवलोकनको क्रममा पाइयो । यस जिल्लाका प्रख्यात धार्मिक ऐतिहासिक महत्त्वपूर्ण स्थानहरू तल उल्लेख गरिएको छ ।

- ❖ श्री कालिका मालिका मन्दिर, छायानाथ रारा नगरपालिका- २
- ❖ श्री छायानाथ मन्दिर, मुगुम कार्मारोग गाउँपालिका- १
- ❖ श्री भिईगुरो मन्दिर, सोरू गाउँपालिका
- ❖ श्री तेम्सोलटि मन्दिर, खत्याड गाउँपालिका
- ❖ श्री धैन कालिका मन्दिर, सोरू गाउँपालिका
- ❖ श्री खेस्मा मालिका मन्दिर, खत्याड गाउँपालिका
- ❖ श्री थार्पा मस्टा, छायानाथ रारा नगरपालिका
- ❖ श्री सिउडी मालिका, खत्याड गाउँपालिका
- ❖ श्री ऋणीमोक्ष्य मालिका, छायानाथ रारा नगरपालिका

■ जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्रहरू

१. रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज (रारा ताल, मुर्मा टप, चुचे मारा)
२. हिमाल तथा उच्च भन्ज्याड, कान्जिरोवा हिम शृंखला, चंखेली हिमाल, नाक्चे लाग्ना मुगु ।
३. छायानाथ, ऋणीमोक्ष्य, खेस्मा मालिका आदि
४. प्राचिन गुम्बा तथा मन्दिरहरू

१.६ भौतिक पूर्वाधारहरू

■ यातायात र संचार

कच्ची सडक यातायातले छोएको मुगु जिल्लामा अहिलेसम्म पिच हुन सकेको छैन । यस जिल्लामा हवाई यातायात पनि एक भरपर्दो विकल्प रहेको छ । बाहिरी जिल्लाबाट माल सामानहरूमा वास्तविक मूल्य भन्दा बढी मूल्य तिर्नुपर्ने अवस्था छ । प्रस्तावित कर्णाली लोकमार्गको नाग्मा, सिंजा हुँदै गमगढी जोड्ने मोटर बाटो हाल कच्ची सडक खन्ने काम सम्पन्न भइ बस, ट्रक, जिपहरू संचालनमा आईसकेको छ । यातायातको सुबिधा नभएको ठाउँमा सञ्चारको विशेष महत्त्व रहन्छ । संचार सुबिधाले भौतिक रूपमा जति टाढा भए पनि सामिप्यताको भूमिका निर्वाह गर्दछ, वितेको दुई तीन वर्ष यता यस जिल्लामा नेपाल टेलिकम, सि.डी.एम.ए, एनसेल लगायतका मोबाइल फोनको सुबिधा रहेको छ । यो समयमा आइपुग्दा लगभग कार्यालयमा इमेल मार्फत पत्रहरू आदानप्रदान हुने गरेको भएता पनि यस जिल्ला भित्र जिल्ला हुलाक कार्यालय १, इलाका हुलाक ७ र अतिरिक्त हुलाक १७ गरी जम्मा २५ वटा हुलाक कार्यालय, इकाईबाट हुलाकको काम भइरहेको छ । यति भएता पनि यस जिल्लामा कुनै पनि चिठ्ठी पत्रहरू समयमा पुग्न सकेको छैन । यस जिल्लामा ४ वटा एफ.एम. छन् भने टेलिभिजन लगभग गाउँसम्म पुगिसकेको छ ।

■ वन संगठनको भौतिक पूर्वाधार

यस डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत १ डिभिजन वन कार्यालय र ४ वटा नयाँ संगठन संरचना बमोजिम सबडिभिजन वन कार्यालयहरू रहेका छन् । डिभिजन वन कार्यालयको आफ्नो भवन विगतको द्वन्दमा परेर जलि नष्ट भएको र हाल उक्त भवन पुनः निर्माण भई सम्पूर्ण काम नयाँ भवनबाट र ४ वटै सबडिभिजन वन कार्यालयहरू भाडाको घरमा संचालित छन् । विरूवा उत्पादन कार्यको लागि कार्यालय हाताभित्र एउटा अस्थायी नर्सरी छ ।

■ अन्य विषयगत निकायको भौतिक पूर्वाधार

डिभिजन वनसंग सम्बन्धित विषयगत निकायहरूमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, जिल्ला कृषी विकास कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय र रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज पर्दछन् । सम्पूर्ण कार्यालयहरूको आ-आफ्नो कार्यालय भवन र चाहिने फर्निचर तथा सामग्रीहरू पर्याप्त मात्रामा छन् ।

डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत रहेका भौतिक सम्पत्तिहरू निम्न छन् ।

- ❖ डिभिजन वन कार्यालय भवन -१
- ❖ कर्मचारी निवास (१ (मर्मत गर्नुपर्ने)
- ❖ गम सब डिभिजन वन कार्यालय भवन -१ (भाडामा)
- ❖ मुगु सब डिभिजन वन कार्यालय भवन -१ (भाडामा)
- ❖ खत्याड सब डिभिजन वन कार्यालय भवन -१ (भाडामा)
- ❖ सोरू सब डिभिजन वन कार्यालय भवन -१ (भाडामा)

डिभिजन वन कार्यालयको स्वामित्व रहेको सवारी साधन तथा अन्य कार्यालय सामानहरू ।

- ❖ महिन्द्रा बोलेरो जिप - १
- ❖ पल्सर १५० सि.सि. बाइक - १
- ❖ डेक्सटप कम्प्युटर ४ थान
- ❖ ल्यापटप ३ थान
- ❖ फ्याक्स १ थान मर्मत गर्नुपर्ने
- ❖ प्रिन्टर ५ थान
- ❖ टेलिफोन लाइन १
- ❖ प्रोजेक्टर १ थान पर्दा समेत
- ❖ क्यामेरा २ थान मध्ये १ चालु अवस्थामा
- ❖ जी.पी.यस. ४ थान GARMIN 66 S
- ❖ सन्टो मिटर ३ थान
- ❖ नर्सरी सम्बन्धी सम्पूर्ण सामाग्रीहरू
- ❖ वन व्यवस्थापन सम्बन्धी औजारहरू १ सेट
- ❖ सोलार सेट
- ❖ जडिबुटीको नमुना संकलन दराज १ थान
- ❖ वन डढेलो प्रदर्शनी नमुना १
- ❖ जनचेतनामूलक सामाग्री प्रदर्शनी दराज १
- ❖ जनावर राख्ने फलामको बक्स १

१.७ भू-उपयोग

मुगु जिल्लाको भू-उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा सबैभन्दा बढी प्रतिशत क्षेत्रफल नाङ्गोले ओगटेको छ । तालिका नं. ३ : जिल्लाको भू-उपयोगिताको विवरण

क्र.स	भू-उपयोगको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
१.	वन जंगल	१०८६८९	३०.५०
२.	भाडी क्षेत्र	१८१५	०.०५
३.	खेति योग्य जमिन	१६१३५.६०	५.२०
४.	हिउँले ढाकिएको जमिन	१४८९४.४०	४.८०
५.	ताल तलैया तथा अन्य	१२४१.२०	०.४०
६.	चरण क्षेत्र एबम घाँसे मैदान	६४०३६.१०	२५.७०
७.	नाङ्गो डाँडा	१०२०८८.७०	३२.९०
८.	अन्य	१४००	०.४५
जम्मा क्षेत्रफल		३१०३००	१००.००

श्रोत: LRMP 1978-79

२.१ वन जंगल

मुगु जिल्लाको कुल वन क्षेत्रको करिव ७२९ वर्ग कि.मि. क्षेत्र शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जले र १०६ वर्ग कि.मि. रारा राष्ट्रिय निकुञ्जले ओगटेको छ, भने बाँकी वन क्षेत्र राष्ट्रिय वनको रूपमा रहेको छ। जिल्लाको गाउँ बस्ति नजिक रहेका वन क्षेत्रहरू सामुदायिक वनको रूपमा स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई हस्तान्तरण गर्दै जाने नेपाल सरकारको नीति अनुरूप हालसम्म यस जिल्लामा ९१ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू गठन भइ ११४५३.८० हेक्टर वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भइ वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, व्यवस्थापन एवं सदुपयोग स्थानीय उपभोक्ता मार्फत भइरहेको छ, जसबाट ९४३७ घरधुरीहरू प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित भइरहेका छन्।

त्यस्तै गरिवीको रेखामुनिका जनसमुदायलाई हैसियत बिगिएको फाडीयुक्त वनक्षेत्र कबुलियती वनको रूपमा दिई उनीहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने नेपाल सरकारको नीति अनुरूप यस जिल्लामा पश्चिम उच्च पहाडी गरिवी निवारण आयोजना मार्फत कार्यक्रम संचालन गरी हालसम्म २९ वटा कबुलियती वन समूहहरू गठन गरी त्यसबाट ४८९ घरधुरी प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित भइरहेका छन्।

२.२ भौगोलिक अवस्था तथा बनोट

■ भौगोलिक विभाजन

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार मुगु जिल्ला कर्णाली प्रदेशमा पर्दछ। हाल १ वटा नगरपालिका र ३ वटा गाउँपालिका रहेका छन् जबकी पहिला २४ वटा गा.वि.स. हरू थिए।

■ अक्षांश र देशान्तर

समुन्द्र सतहबाट १२०१ मिटरदेखि ६८१५ मिटरसम्म फैलिएको मुगु जिल्ला २२ डिग्री ४६ मिनेट देखि २९ डिग्री ५६ मिनेट अक्षांश र ८१ डिग्री ४६ मिनेटदेखि ८२ डिग्री ४९ मिनेट देशान्तर बीच अवस्थित छ।

■ धरातलीय स्वरूप

समुन्द्र सतहबाट १२०१ मिटरदेखि ६८१५ मिटरसम्म फैलिएको भूभाग मुगु जिल्लामा रहेको छ। मुगु जिल्लाको ७० देखि ९० प्रतिशत जमिनको भिरालोपन ३० डिग्री भन्दा बढी रहेको छ। मुगु जिल्लालाई निम्नलिखित चार भू-भौतिक क्षेत्रमा बाड्न सकिन्छ।

१. गम क्षेत्र

मुगु जिल्लाको दक्षिण भेगमा पर्ने यस क्षेत्रले एउटा मात्र नगरपालिका छायानाथ रारा नगरपालिकालाई ओगटेको छ। जसमा १४ वटा वडा छन् भने अन्न उत्पादनको रूपमा परिचित छ।

२. करान क्षेत्र

यो क्षेत्र जिल्लाको पूर्वमा पर्दछ। जिल्लाको सबैभन्दा बढी उचाई भएको यस क्षेत्रमा बार्षिक वर्षा ४७४ मि.मि. मात्र हुन्छ। मुगु कर्णालीको उद्गम स्थान भएको यस क्षेत्र मुगुम कार्मारोंग गाउँपालिका पर्दछ। यो गाउँपालिका मा ९ वटा वडा रहेका छन्। बाँच्ने महिना चिसो हुने तथा अन्न उत्पादन एकदम कम हुने क्षेत्रको रूपमा परिचित छ।

३. सोरू क्षेत्र

जिल्लाको उत्तरी पश्चिम भागमा पर्ने यो क्षेत्र हुम्ला कर्णाली र मुगु कर्णालीको उत्तर दक्षिण तिर फैलिएको छ। यो क्षेत्र सोरू गाउँपालिकाले ओगटेको छ भने जसमा ११ वटा वडाहरू रहेका छन्। यो क्षेत्रमा पनि बाँच्ने महिना चिसो हुने र थोरै मात्रामा मात्र अन्न उत्पादन हुने गर्दछ।

४. खत्याड क्षेत्र

यो क्षेत्र जिल्लाको दक्षिण पश्चिममा फैलिएको छ। यो क्षेत्र रारा तालको पानि निकास हुने क्षेत्र पनि हो। पूर्ण अन्न उत्पादन हुने क्षेत्रको रूपमा परिचित यो क्षेत्र खत्याड गाउँपालिकाले ओगटेको छ। ११ वटा वडा रहेको यस गाउँपालिका अत्यधिक गर्मि पनि नहुने र अत्यधिक चिसो पनि नहुने क्षेत्र हो। मुगु जिल्लाको अन्नको पकेट भण्डारको रूपमा रहेको यस क्षेत्रमा स्थानीय जातका धान तथा खत्याड खोलाबाट माछा अत्यधिक रूपमा उत्पादन हुने गरेको पाइएको छ।

तालिका नं ४ : प्रजातिको आधारमा वनको किसिम

सि.नं	वनको किसिम	प्रजाति
१.	कोणधारी वन	भुले सल्ला, गोब्रे सल्ला, खोटे सल्ला, ठिंगे सल्ला, पाटुले सल्ला आदि।
२.	मिश्रित वन	भुले सल्ला, गोब्रे सल्ला, खोटे सल्ला, लालीगुराँस, खरू, भोजपत्र, चिमालो, ओखर, तिलाइलो, ठिंगे सल्ला आदि।
३.	चौडापाते वन	ओखर, खरू, उत्तिस आदि।

२.३ जियोलोजी (खनिज, चट्टान, माटो तथा भू-बनोट)

यस जिल्लाको अधिकांश भाग चट्टान, भिर, पहरा, हिउँ, चरन क्षेत्र तथा घाँसे मैदानले ढाकेको छ। हिमाल पारीको क्षेत्र (Trans-Himalayan Zone) भनेर चिनिने यस जिल्लाको अधिकांश भाग पत्रे चट्टानहरूले ओगटेको छ भने माटोमा बालुवाको मात्रा धेरै भएकोले यस क्षेत्रलाई Cold Desert को नामले पनि चिनिन्छ। यस जिल्लाको भू-भाग समुन्द्री सतहबाट १२०१ देखि ६८१५ मिटरसम्मको उचाईमा रहेको छ। मुगु जिल्लाको ७० देखि ९० प्रतिशत जमिनको भिरालोपन ३० डिग्रीभन्दा बढी रहेको छ। यस जिल्लामा रहेको खनिज चट्टानहरूको वैज्ञानिक अध्ययन अनुसन्धान गरेको पाइदैन तर मुगुम कार्मारोंग स्थित डोल्फुको तामाखानी, फलाम खानिले ख्याती कमाएका थिए। यस जिल्लाको अधिकांश भू-भाग चट्टान, भिर, पहरा र हिम क्षेत्रले ढाकेको छ। यस जिल्लामा पत्थरीलो, क्ले र बलौटे माटो पाइन्छ।

२.४ जलवायु तथा वर्षा

■ हावापानी

शितोष्ण हावापानी भएको यस जिल्लामा गर्मीमा अधिकतम २८ डिग्री सेन्टीग्रेड र जाडोमा न्यूनतम -४ डिग्री सेन्टीग्रेडसम्म तापक्रम पुगेको पाइन्छ भने औषत बार्षिक वर्षा ७०६ मि.मि. रहेको छ। हिमालले यस क्षेत्रमा मनसुनलाई छेक्ने भएकोले मुगु जिल्लाको ठूलो भू-भागमा सुख्खा जलवायु रहेको छ तथा जिल्लाको दक्षिण पश्चिमी निम्न हावापानी पाइन्छ।

१. हिमाली जलवायु : ४५०० मिटर भन्दा माथिको उचाइको क्षेत्रमा यस्तो जलवायु पाइने गर्दछ, जहाँ धेरैजसो हिउँ हुने गर्दछ र अत्यन्त चिसो हुन्छ।
२. लेकाली जलवायु : ४०००-४५०० मिटर सम्मको उचाइको क्षेत्रहरूमा यस्तो जलवायु पाइन्छ। भोट क्षेत्र तथा दक्षिण उच्च पर्वतीय क्षेत्रमा पाइने यो जलवायु गर्मीमा न्यानो र हिउँदमा अत्यन्त चिसो हुन्छ।
३. उप लेकाली जलवायु : यस्तो प्रकारको जलवायु ३०००-४००० मिटरसम्मको अधिकांश भू-भागमा पाइन्छ।
४. शितोष्ण वायु : यस्तो जलवायु जिल्लाको दक्षिण पश्चिम क्षेत्रमा रहेको २००० मिटर देखि ३००० मिटर सम्मको नदि घाँटी River Bed क्षेत्रहरूमा पाइन्छ।
५. शितोष्ण जलवायु : यस्तो जलवायु जिल्लाको दक्षिण पश्चिम क्षेत्रमा रहेको २००० मिटर देखि ३००० मिटर सम्मको नदि घाँटी River Bed क्षेत्रहरूमा पाइन्छ। यस क्षेत्रमा हिउँदमा ठण्डी जलवायु र ग्रीष्म मध्यम उष्ण हुन्छ।

■ भू-क्षयको अवस्था

यस जिल्लामा भू-क्षयको प्रभाव बढी हुने देखिन्छ। जिल्लाको बढी भागमा भिरालो जमिन भएको कारण वर्षातको समयमा खोलाहरूको छेउछाउमा सामान्य सतही भू-क्षय हुने गरेको छ भने परम्परागत खेति प्रणालीका कारणले गर्दा गरा सुधार नगरी भिरालो जग्गामा खेति गर्ने चलन यस जिल्लामा रहेको हुँदा बर्सेनि उर्वरा माटो भू-क्षय भई जाने समस्या विद्यमान छ। यी ठाउँहरूमा कहिलेकाहीं बाढी पहिरो समेत आई धनजनको क्षती हुने गरेका केहि घटनाहरू समेत घटेको पाइन्छ। जिल्लामा संघ-संस्थाहरूबाट भू-क्षय नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन भइरहेका छन्।

२.५ जल सम्पदा

■ नदि, ताल र सिमसार क्षेत्रहरू

शितोष्ण किसिमको हावापानी र जिल्लाको करिब ३०-३५ प्रतिशत भू-भाग वन बनस्पतिले ढाकेको यो जिल्लामा स्थायी र अस्थायी गरी थुप्रै खोला खोल्सी र नदीहरू छन्। यी सबै खोला खोल्सी, नदि नालाहरू प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले कर्णाली नदीमा मिसिन्छन्। हुम्ला कर्णाली र मुगु कर्णाली नदि अन्तमा गएर सोरू गाउँपालिकाको धैनकोट दोमुखा भन्ने क्षेत्रमा कर्णाली नदीमा गएर मिसिन्छ। प्रसिद्ध रारा तालबाट निस्केको खोला खत्याड खोला पनि त्यागुल भन्ने स्थानमा गएर कर्णाली नदीमा मिसिन्छ। अन्य खोला तथा ताल तलैया यस प्रकार छन्।

१. डोल्फु खोला	७. रारा ताल
२. छायानाथ खोला	८. ऋणमोक्ष्य ताल
३. गडुल नानी	९. धर्मकुण्ड
४. डीडी खोला	१०. पाप कुण्ड
५. गमगाड खोला	११. अन्नपूर्ण खाडी
६. गोकुण्ड	

रारा ताल यहाँको प्रमुख ताल हो। यो ताल समुन्द्री सतहबाट २९९० मिटरको उचाइमा अवस्थित छ। उत्तर दक्षिण औसत ३ कि.मि चौडाई, पूर्व पश्चिम औसत लम्बाई ५ कि.मि. र गहिराई चाहिँ १६७ मिटर रहेको छ। करिब १०.८० वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल रहेको यो ताल नेपालको सबैभन्दा

ठूलो ताल हो । रारा राष्ट्रिय निकुञ्जमा पर्ने यो ताल सदरमुकाम गमगढीबाट ३ घण्टा र तालचा विमानस्थल २ घण्टा पैदल दुरीमा पर्दछ । यो तालमा ३ प्रकारको असला माछा पाइने गर्दछ जो एकदमै लोकप्रिय माछा हो ।

२.६ जडिबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरूको विवरण

भौगोलिक अवस्थामा भएको विविधताका कारण यो जिल्ला जडिबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरूको धनि छ । यो जिल्लामा धेरै मात्रामा हिमाली जडिबुटीहरू पाइने हुनाले यो जिल्लालाई Herbal Zone को रूपमा पनि चिन्न सकिन्छ । यहाँ पाइने प्रमुख जडिबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

तालिका नं. ५ : मुगु जिल्लामा पाइने प्रमुख जडिबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू

क्र.सं.	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम
१	अल्लो	Giardinia diversifolia
२	अमला	Emblica officianalis
३	अतिस	Aconitum hyterophyllum
४	बज्रदन्ति	Potentialla fulgens
५	बायोजडी	Tenacetum dolichophyllum
६	भांगो	Cannabis sativa
७	भोजपत्र	Betula utilis
८	भुतकेश	Selinum tenuifolium
९	विषफेज	Polypodium vulgare
१०	विष	Aconitum spicatum
११	बोभो	Acorus calamus
१२	चिराइतो	Swertia chirayita
१३	चुत्रो	Berberis aristata
१४	दालचिनी	Cinnamomum tamala
१५	घिउकुमारी	Aloe barbadensis
१६	गुज्रो	Tinospora cordifolia
१७	गुच्चीच्याउ	Morchella conica
१८	जटामसी	Nardostachys grandiflora

१९	भ्याउ	<i>Permelia nepalensis</i>
२०	काकरसिंगी	<i>Pistacia chinensis</i>
२१	कालादाना	<i>Eulophia spp=</i>
२२	काउलो	<i>Persea odoratissima</i>
२३	कुरिलो	<i>Asparagus racemosus</i>
२४	कटुकी	<i>Neopicrorhiza scrophulariiflora</i>
२५	लौठसल्ला	<i>Taxus baccata</i>
२६	लोक्ता	<i>Daphne bholua</i>
२७	धुपिपात	<i>Juniperus spp=</i>
२८	मजिटो	<i>Rubia manjith</i>
२९	नागबेली	<i>Lycopodium clavatum</i>
३०	निगालो	<i>Arundinaria falcate</i>
३१	ओखर	<i>Juglans regia</i>
३२	पाँचऔले	<i>Dactylorhiza hategeria</i>
३३	पदमचाल	<i>Rheum austral</i>
३४	पाखनवेद	<i>Bergenia ciliate</i>
३५	पुदिना	<i>Mentha arvensis</i>
३६	सतुवा	<i>Paris polyphylla</i>
३७	सिलाजित	<i>Organic exudate</i>
३८	सुगन्धवाल	<i>Valeriana jatamansii</i>
३९	सुनगाभा	<i>Orchid spp.</i>
४०	सुनपाती	<i>Rhododendron anthopogen</i>
४१	सोमलता	<i>Ephedra gerardium</i>
४२	टिमु	<i>Zanthoxylum armatum</i>
४३	यार्सागुम्बा	<i>Ophiocordyceps sinensis</i>
४४	डालेचुक	<i>Hippophae salicifolia</i>
४५	भुईचुक	<i>Hippophae tibetana</i>
४६	जैतुन	<i>Olive spicata</i>
४७	सेतकचिनी	<i>Polygonatum cirrhifolium</i>

२.७ वन्यजन्तु

मुगु जिल्ला जैविक विविधताको दृष्टिकोणले धनि जिल्ला हो । यहाँ देहाय बमोजिमका वन्यजन्तुहरू पाइन्छन् ।

सि.नं.	समूह	प्रजातिहरूको नाम
१.	स्थनधारी जन्तु (Mammals)	चितुवा (<i>Panthera pardus</i>), हिमाली कालो भालु (<i>Ursus tibetanus</i>), ध्वासे चितुवा (<i>Uncia uncia</i>), हिउँ चितुवा, व्वासो (<i>Canis lupus</i>), रतुवा मृग (<i>Muntiacus muntjak</i>), कस्तुरी मृग (<i>Moschus moschiferus</i>), घोरल (<i>Nemorhaedus goral</i>), नाउर (<i>Ovis ammon</i>), भारल, दुम्सी (<i>Hytrix indica</i>), बाँदर (<i>Macaca mullata</i>), लंगुर (<i>Presbitis entellus</i>), स्याल (<i>Canis aureus</i>), फ्याउरो (<i>Vulpes montana</i>), बँदेल (<i>Sus scrofa</i>), चमेरो (<i>Pteropus spp.</i>), मलसाप्रो (<i>Martes flavugulia</i>) आदि ।
२.	पंक्षीहरू (<i>Aves</i>)	कालो चिल (<i>Milvus migans</i>), सेतो गिद्ध (<i>Neophron percnopterus</i>), डाँफे (<i>Lophophorus impejenu</i>), मुनाल (<i>Tragopan satyra</i>), कालिज (<i>Lophura leucomelana</i>), चिर (<i>Caterus wallichii</i>), च्याखुरा, न्याउली (<i>Megalaima virens</i>), तित्रा (<i>Francolinus francolinus</i>), फिस्टो (<i>Orthotomus sutorius</i>), थोप्ले दुकुर (<i>Streptopelia chinensis</i>), जुरेली (<i>Pycnonotus leucogenus</i>), सुँगा, हुचिल (<i>Bubo bubo</i>), कोहिली, हिमाली काग, काग (<i>Corvus macrohynchos</i>), दुकुर (<i>Streptopelia senegalensis</i>) आदि ।
३.	सरीसृप (<i>Reptiles</i>)	हिमाली हरियो सर्प (<i>Himalayan pit viper</i>), छेपारो (<i>Himali rock Lizard</i>) आदि ।
४.	उभयचर (<i>Amphibians</i>)	भ्यागुतो, गंगटो आदि ।
५.	माछा (एष्कभक)	असला (<i>Schizothorax nepalensis</i>), कल्ले (<i>Acrossocheilus hezagonolepsis</i>) आदि ।
६.	अन्य जीवजन्तु	भिर मौरी (<i>Apis dorsata</i>), सेतो पुतली (<i>Peiris brassica</i>), अरिगाल (<i>Julus spp=</i>), तिब्बतियन स्नोक, हड्सन बस चाट आदि ।

वनको वर्तमान अवस्था

३.१ सामुदायिक वन

यस जिल्लामा सामुदायिक वन हस्तान्तरणको प्रक्रिया शुरूका वर्षहरूमा संख्यात्मक हिसावमा द्रुत गतिमा बढे पनि वनको अवस्था, हैसियत तथा गुणस्तरमा भने आशातित उपलब्धि हासिल हुन सकेको छैन । सामुदायिक वन हस्तान्तरण पश्चात् स्थानीय बासिन्दाहरूको सदुपयोगको क्षेत्रमा सहजता आए पनि अधिकांश सामुदायिक वनहरूमा वन व्यवस्थापनको पक्ष भने त्यति प्रभावकारी हुन सकेको देखिदैन । यस जिल्लामा हालसम्म ९३ वटा सामुदायिक वनहरू हस्तान्तरण भइसकेका छन् । सामुदायिक वनहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची- ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क.	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन संख्या	९३ वटा
ख.	हालसम्म हस्तान्तरित सामुदायिक वनको संख्या	९३ वटा
ग.	हस्तान्तरित वनको कूल क्षेत्रफल	११४५३.८ हे.
घ.	सामुदायिक वनबाट लाभान्वित घरधुरी संख्या	९४३७
ड.	महिला सामुदायिक वनको संख्या	६

३.२ सरकारद्वारा व्यवस्थित वन

यस जिल्लामा बसोबास गर्ने स्थानीय बासिन्दाहरूको पहुँच नभएको सम्पूर्ण क्षेत्रहरू सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको रूपमा रहेको छ । सुक्खा एवं Cold Desert को रूपमा रहेका यस क्षेत्रमा कुनै पनि विकास निर्माणको पूर्वाधारहरूबाट वंचित रहेका छन् । जसमध्ये केहि क्षेत्रहरू पाटन (घाँसे मैदान) को रूपमा रहेका छन् । पाटन क्षेत्रहरूबाट वर्षेनी ठूलो परिमाणमा यासांगुम्बा लगायतका अन्य बहुमूल्य जडिबुटीहरू संकलन गर्ने गरिएको पाइन्छ र जो चाहिँ यस कार्यालयको प्रमुख राजश्वको श्रोत हो । जनचेतनाको कमि, वन क्षेत्रहरूमा हुने अत्यधिक चरिचरण, लापरवाहीपूर्ण उपयोग, नियमित जस्तो आगलागी जस्ता कारण वनको अवस्थामा केहि ह्रास आएको देखिन्छ ।

३.३ कबुलियती वन

आ.व. २०६२/०६३ देखि कृषी विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोषको ऋण सहयोगमा दोस्रो चरणबाट यस जिल्लाका साविकको १० वटा गा.बि.स. हरूमा संचालित पश्चिम उच्च पहाडी गरिवी निवारण आयोजना

अन्तर्गत कबुलियती वन तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावार तर्फ कबुलियती वन बिकास कार्यक्रम कार्यान्वयन रहेको थियो । जस अन्तर्गत २९ वटा कबुलियती वन समूहहरू गठन भई ४०८.९० हेक्टर वन क्षेत्र कबुलियती वनको रूपमा हस्तान्तरण भइसकेको छ । जसबाट ४८९ घरधुरी लाभान्वित भएका छन् । कबुलियती वनको विवरण अनुसूची - ६ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.४ निजी वन

यस जिल्लामा निजी वन दर्ता गर्ने समुदाय एकदमै कम छन्, जुन जनचेतनाको अभाव र यसको महत्त्व वारे जानकारी नभएकोले पनि धेरै मात्रामा दर्ता हुन सकेको छैनन् । हालसम्म यस जिल्लामा ६ वटा निजी वनहरू दर्ता भएको देखिन्छ । निजी वनको विस्तृत विवरण अनुसूची - ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.५ धार्मिक वन

मुगु जिल्ला धार्मिक तथा पुरातात्विक दृष्टिकोणले महत्त्वपूर्ण भएता पनि हालसम्म यस जिल्लामा कुनै पनि धार्मिक वन दर्ता भएको छैनन् ।

३.६ जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र

सि.नं.	प्रशोधन केन्द्रको नाम	ठेगाना	प्रशोधन गर्ने जडिबुटी
१.	छायाँक्षेत्र जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र	छा.रा.न.पा- ६, बालै, मुगु	जटामसी, सुगन्धवाल, गोब्रे आदि

३.७ फर्निचर उद्योग

मुगु जिल्लामा आ.व. २०७६।०७७ सम्ममा ३१ वटा फर्निचर उद्योग दर्ता भएका छन् । अनुसूची - ९ मा सम्पूर्ण जानकारी उल्लेख गरिएको छ ।

सामुदायिक वनहरूको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन

४.१ परिचय

नेपालको वन क्षेत्रको विकासको मेरूदण्डको रूपमा रहेको सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमले उल्लेखनीय सफलता हासिल गर्दै आइरहेको छ। सामुदायिक वन विकासको अवधारणा वि.स. २०३० को दशक देखि शुरू भएको भएता पनि यसलाई कानुनि रूपमा अगाडि बढाउने काम वन विकास गुरुयोजना २०४६ को विकास पश्चात् भएको हो। वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ लागु भई सकेपछि कानुनि रूपमा स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई संरक्षण, सम्बर्द्धन र सदुपयोग गर्न सक्ने जति राष्ट्रिय वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढेको देखिन्छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयले लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीतिलाई आत्मसाथ गरेको सन्दर्भमा वन क्षेत्रको समग्र संरक्षण, विकास र व्यवस्थापनमा वन क्षेत्रमा दलित, महिला, गरिब तथा पिछ्छिडिएका वर्ग एवं अल्पसंख्यक समुदायको प्रभावकारी सहभागिता बढाउन, आर्थिक तथा सामाजिक श्रोतको पहुँच र नियन्त्रण रहेको लैंगिक असमानता हटाउन, वन विकाससंग सम्बन्धित सबै कार्यक्रमहरूमा लैंगिक एवं सामाजिक समानताको चेतना अभिवृद्धि गरी नेतृत्व तहमा महिला तथा अन्य वंचित वर्गको प्रभावकारी सहभागिता बढाउने एवं सुनिश्चित गर्ने सोचलाई मूर्तरूप दिन आवश्यक भइरहेको छ।

वन ऐन, २०७६ को दफा ३१ मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वसाशित र संगठित संस्थाको रूपमा स्विकारी सकेको अवस्थामा समूह। समितिको क्रीयाशिलता, समितिको समूह प्रतिको उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिता, आर्थिक नियमितता एवं पार्दशिता, समूहको संस्थागत विकास, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था, वनको हैसियतमा सुधार आय नआएको, कार्ययोजनाको कार्यन्वयनको स्थिति, वन संरक्षणको अवस्था, प्रचलित कानुनमा व्यवस्था भए बमोजिम कार्यन्वयन गर्नुपर्ने आर्थिक प्राविधिक पक्षको अवस्था, सामुदायिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीयुक्त बजेटको बाँडफाँड, वन विकास कार्यको अवस्था आदिको सम्बन्धमा जानकारी लिई विश्लेषण गरी सकारात्मक पक्षहरूलाई बढावा दिने र कमजोर पक्षलाई सुधारोन्मुख बनाउने सन्दर्भलाई मूल लक्ष्यको रूपमा आत्मशात गरी सामुदायिक वन तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको हरेक वर्ष निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिदै आइएको छ। यसबाट सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू र सरोकारवाला निकायहरूलाई विद्यमान अवस्थाको जानकारी प्राप्त भई आगामी दिनहरूमा चाल्नुपर्ने कदम र भावी योजना एवं रणनीति, कार्यनीति तय गर्न आवश्यक पृष्ठपोषण प्राप्त भई सामुदायिक वनको प्रभावकारी व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने छ।

४.२ सामुदायिक वन निरीक्षण तथा अनुगमनको उद्देश्यहरू

- यस जिल्लामा रहेका सामुदायिक वन तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको तथ्यांक संकलन गरी विश्लेषण गर्ने
- सामुदायिक वन कार्ययोजनाको कार्यन्वयनको स्थिति बारे जानकारी प्राप्त गर्ने
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको संस्थागत विकासका विभिन्न पक्ष तथा सामुदायिक वनको हरेक क्रियाकलाप, निर्णय प्रक्रिया, कार्यक्रम, बैठक, भेला आदिमा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्थाको पहिचान गर्ने
- सामुदायिक वनबाट प्राप्त लाभको वितरण Benefit Sharing Mechanism को अवस्था पहिचान गर्ने
- सामुदायिक वन तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहमा देखापरेका समस्याहरू र तिनको समाधानको उपायहरूको पहिचान गर्ने ।

४.३ अनुगमन गर्न अपनाइने विधि तथा प्रक्रियाहरू

- सामुदायिक वन महाशाखाले तयार गरेको निर्दिष्ट ढाँचाको अनुगमन तथा मूल्यांकन फारम अनुसारको जानकारीहरू सम्बन्धित सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूसँग सम्बन्धित सब-डिभिजनका कर्मचारीहरूले सम्पर्क गरी छलफल गरी संकलन गर्ने
- सा.व.उ.स. का कार्ययोजना, विधान, निर्णय पुस्तिकाहरू, आम्दानी खर्चका रेकर्डहरू हेरी सम्बन्धित सब-डिभिजनका कर्मचारीहरूले जानकारी लिई सब-डिभिजन अनुसार अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार पारेर
- समूहका सम्पूर्ण प्रतिनिधिहरूसँग सामुदायिक वनमा स्थलगत निरीक्षण गरी वनको अवस्था, समूहले गरेको वन विकास कार्यहरू बारे सम्बन्धित सब-डिभिजनको कर्मचारीहरूबाट जानकारी संकलन गरेर
- यी प्रक्रियासंगै उत्कृष्ट सामुदायिक वन छान्नेका लागि निम्न आधारहरू लिएर मूल्यांकन गरी सबै भन्दा बढी अंक प्राप्त गर्ने सामुदायिक वनलाई उत्कृष्ट मान्ने
  - समूहको बैठक नियमित भएको नभएको
  - सदस्यहरूको कार्य सहभागिता
  - महिला सहभागिता
  - सा.व व्यवस्थापन

- वन पैदावार उपयोगिता
- लेखा अभिलेखीकरण
- कोष परिचालन
- लेखा परिक्षण
- वन संरक्षण प्रणाली
- फिल्ड कर्मचारीहरूले गरेको मूल्यांकन

४.४ सब-डिभिजन अनुसार सामुदायिक वनको जानकारी

क्र.सं.	सब-डिभिजन वन कार्यालयको नाम	कुल समूह संख्या	सामुदायिक वनको कुल क्षेत्रफल (हे.)	कुल लाभान्वित घरधुरी संख्या
१.	गम सब-डिभिजन वन कार्यालय	३३	५०५५	४१६१
२.	मुगु सब-डिभिजन वन कार्यालय	१२	२१०८.६१	१२२६
३.	खत्याड सब-डिभिजन वन कार्यालय	३२	२६२६.२५	२६०१
४.	सोरू सब-डिभिजन वन कार्यालय	१६	१६६३.९६	१४४९
	जम्मा	९३	११४५३.८	९४३७

४.५ सामुदायिक वन निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने क्रममा देखिने समस्या तथा चुनौतिहरू र समाधानका लागि सरोकारवालाहरूका लागि सुझावहरू

विगतको भोगाई तथा अनुगमनका आधारमा निम्न समस्या तथा सुझावहरू दिएको हो ।

क. सामुदायिक वन संरक्षण, विकास र व्यवस्थापन सम्बन्धि समस्याहरू

- सामुदायिक वन क्षेत्रमा अव्यवस्थित र अत्यधिक चरिचरण
- सामुदायिक वन क्षेत्रमा बर्षेनी नियमित जसो वन डढेलो लाग्नु
- वन सम्बर्द्धनका क्रियाकलाप संचालन एवं कार्यन्वयन नगर्नु
- काठ, बल्लाबल्ली कटानको अनुमति दिंदा कार्ययोजनामा कटान गर्न सिफारिस गरिएको परिमाणको वास्ता नगर्ने
- भूक्षय हुने क्षेत्रमा कटान गरिनु
- वन नर्सरी स्थापना तथा वृक्षारोपणको दिशा तर्फ ध्यान नजाने
- सिमा विवाद
- समूहहरूको रेकर्ड अभिलेखीकरणमा समस्या

ख. सहभागिता सम्बन्धी समस्याहरू

- सामुदायिक वन व्यवस्थापन कार्यमा सहभागिताको कमि
- निर्णय प्रक्रिया, आमभेला, नियमित बैठक जस्ता कुराहरूमा लैंगिक समावेशीकरणलाई कम प्रथामिकरण गरिनु
- समूहको विधान र कार्ययोजनामा उल्लेख भएका प्रावधान, नियम, व्यवस्था आदिको बारेमा जानकारी नहुनु
- समूहको नियमित भेला, बैठक आदिमा सहभागिता अपेक्षित रूपमा नहुनु

ग. संस्थागत समस्याहरू

- समूहको नियमित बैठक नहुनु
- समूहको आम्दानी खर्चको अभिलेख पारदर्शी रूपमा नहुनु
- नियमित लेखा परिक्षण नहुनु
- वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा, प्रगति समीक्षा जस्ता कार्यहरू नगर्नु साथै वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायमा पेश नगर्ने
- समितिका पदाधिकारीहरूले आ-आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकारको बोध एवं आत्मसाथ नगर्ने
- सरोकारवाला निकाय, संघ-संस्था आदिबाट प्राप्त सूचना परिपत्र आदिबारे सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई जानकारी नहुनु
- कार्यकारिणी समिति परिवर्तन हुँदा आफ्नो जिम्मामा रहेका सामानहरू बरबुझारथ नगर्ने
- तालिम, सभाबाट प्राप्त ज्ञानको हस्तान्तरण नगर्नु

घ. अन्य समस्याहरू

- अधिकांश समूहहरूले वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त आम्दानी वन विकास कार्यमा खर्च नगर्नु
- सामुदायिक वन मार्गदर्शन २०६४ मा व्यवस्था भए बमोजिम महिला, दलित, जनजाती तथा विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने किसिमका कार्यक्रमको लागि समूहको बजेट बाँडफाँड नगर्नु
- सब-डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारी र उपभोक्ता समूह बीच समयानुकूल अन्तरक्रिया नहुनु
- उपभोक्ता समूहका पदाधिकारीहरूको सरोकारवाला संस्थाहरूसंगको समन्वयात्मक सम्बन्ध स्थापित गर्न चुक्नु

४.६ समस्या समाधानको लागि सुझावहरू

क. वन उपभोक्ता समूहको लागि सुझाव

- सामुदायिक वन क्षेत्रमा घुम्ती चरिचरण प्रणाली अपनाई चरिचरणलाई व्यवस्थित गर्नु पर्ने ।

- वन डहेलो प्रति सचेत हुनु पर्ने यसको लागि अग्निरेखा निर्माण, जनचेतना अभिवृद्धि, प्रचार प्रसार कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने ।
- आवश्यकता अनुसार वन कार्ययोजनामा उल्लेख गरे अनुसार वन सम्बर्द्धनका क्रियाकलाप कार्यन्वयन गर्नुपर्ने ।
- काठ कटानको अनुमति दिँदा कार्ययोजनामा सिफारिस गरेको कटान योग्य परिमाणलाई पालना गर्नुपर्ने र कटान गराउँदा संबेदनशील क्षेत्रहरूमा कटान सहमति नदिई नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने ।
- सम्बन्धित सब-डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीहरूसंग समन्यव राखी Win win situation को सिद्धान्त अनुरूप स्थानीय स्तरमै सिमा विवाद सुल्झाउन पहल गर्नुपर्ने ।
- वार्षिक रूपमा संकलन गरिने वन पैदावारको रेकर्ड समयमै अद्यावधिक गर्नुपर्ने ।
- निर्णय प्रक्रिया, साधारण सभा, बैठकमा सम्पूर्ण उपभोक्ता सदस्य, महिला, जनजाती, दलित, विपन्न वर्ग सबैको सक्रिय उपस्थिति गराई हरेक क्रियाकलापमा सहभागिता बढाउनु पर्ने ।
- विधान र कार्ययोजनामा भएका प्रावधान र व्यवस्थाहरू आमभेला बोलाई सम्पूर्ण उपभोक्ताहरूलाई जानकारी गराउनु पर्ने ।
- समूहको आम्दानी खर्चको रेकर्ड राखी पारदर्शीता कायम राख्नु पर्ने ।
- समयमै नियमित रूपमा लेखापरिक्षण गराई सोको विवरण सहित प्रतिवेदन डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गर्नुपर्ने ।
- समितिका पदाधिकारीहरू उपभोक्ता समूह प्रति जवाफदेहि हुनुपर्ने ।
- समितिमा नयाँ नेतृत्व चयन भए पश्चात् पुरानो सबै सामानहरू बुझबुझारथ गर्नुपर्ने ।
- तालिम, सभाबाट प्राप्त ज्ञानको हस्तान्तरण सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई गर्नुपर्ने ।
- वनबाट प्राप्त आम्दानीको अधिकांश हिस्सा वन विकास कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने ।
- सामुदायिक वन मार्गदर्शनले निर्दिष्ट गरे अनुसार समूहको आम्दानीको कम्तिमा ३५ ५ रकम आदिवासी, जनजाती, महिला, दलित, विपन्न वर्गको जीविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम संचालनको लागि छुट्याइएको हुनुपर्छ ।
- कार्ययोजनाको कार्यन्वयन अबधि समाप्त भएका वनहरूको कार्ययोजनाको नवीकरण गर्नुपर्ने ।

ख. सब-डिभिजन वन कार्यालयलाई सुभाबहरू

- कार्ययोजनाको कार्यान्वयन अबधि समाप्त भएका वनहरूको कार्ययोजनाको नवीकरण गर्नुपर्ने कार्यको लागि आवश्यक सल्लाह सुभाबका साथै प्राविधिक सहयोग गर्नुपर्ने ।
- सामुदायिक वनक्षेत्रको निरीक्षण, समूहसंग नियमित छलफल अन्तरक्रिया जस्ता कार्यको लागि आफ्नो मातहतका सामुदायिक वनको नियमित अनुगमन गर्ने, सरसल्लाह गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- कुनै पनि समूहले कार्ययोजना विपरित कार्य गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यक कारवाहीको लागि सिफारिस गर्ने ।
- सिमा विवाद भएका सामुदायिक वनहरूको सिमा विवाद सुल्झाउन विवादको प्रकृति एकिन गरी समाधान गर्न समूहलाई सहयोग समन्वय गर्ने ।
- वार्षिक रूपमा संकलन गरिने वन पैदावार, आय-व्यय आदिको रेकर्ड अद्यावधिक गरी पारदर्शी तवरमा राख्न सुभाब सल्लाह दिने र अद्यावधिक गराउन लगाउने ।
- सामुदायिक वन हस्तान्तरण पछि वन अतिक्रमण भएको तथ्यांक अनुरूप अतिक्रमणको प्रकृति र परिमाण एकिन भए गरेको भए सोको समाधान गर्ने ।

अनुसूची - १

डिभिजन वन कार्यालय मुगुको

नयाँ संगठन अनुसारको कर्मचारी दरबन्दी र पदपूर्ति विवरण

सि.नं.	पद	श्रेणी	सेवा । समूह	कुल दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त	कैफियत
१.	डिभिजनल वन अधिकृत	रा.प.द्वितीय(प्रा)	वन । ज.फ	१	१	-	
२.	सहायक वन अधिकृत	रा.प. तृतीय(प्रा)	वन । ज.फ	५	३	२	करार नियुक्ति
३.	रेन्जर	रा.प.अनं.प्रथम(प्रा)	वन । ज.फ	३	४	-	२ करार नियुक्ति
४.	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्रथम	प्रशासनासामान्य प्र.	१	१	-	
५.	सह(लेखापाल	रा.प.अनं. द्वितीय	प्रशासन । लेखा	१	१	-	
६.	टाईपिस्ट	अनुसार	प्रशासनासामान्य प्र.	१	-	१	

७.	फरेस्टर	रा.प.अनं.द्वितीय (प्रा)	वन । ज.फ	४	२	२	
८.	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	वन । ज.फ	१६	१६	-	
९.	ह.स.चालक	श्रेणी विहिन	प्रशासनासामान्य प्र.	१	१	-	
१०.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासनासामान्य प्र.	२	१	-	करार
११.	चौकीदार	श्रेणी विहिन	प्रशासनासामान्य प्र.	१	१	-	करार
	जम्मा			३६	३२	५	

अनुसूची - २

सब-डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत पर्ने क्षेत्रहरू

सि.नं.	सब-डिभिजन वन कार्यालयको नाम	पर्ने नगर । गाउँपालिकाका वडाहरू
१.	गम सब-डिभिजन वन कार्यालय, गमगढी	छायानाथ रारा नगरपालिका वडा नं. १ देखि १४ सम्म
२.	मुगु सब-डिभिजन वन कार्यालय, छायाल	मुगुम कार्मारोग गाउँपालिका वडा नं. १ देखि ९ सम्म
३.	सोरू सब-डिभिजन वन कार्यालय, सोरूकोट	सोरू गाउँपालिका वडा नं. १ देखि ११ सम्म
४.	खत्याड सब-डिभिजन वन कार्यालय, माभचौर	खत्याड गाउँपालिका वडा नं. १ देखि ११ सम्म

अनुसूची - ३

आ.व. २०७३/०७४ देखि आ.व. २०७६/०७७ असारसम्म संकलन गरेको राजश्व र परिमाण

१. आ.व २०७३/०७४ को राजश्व संकलन

सि.नं.	जडिबुटीको नाम	परिमाण	राजश्व दर	जम्मा राजश्व
१	यासार्गुम्बा	८.१०	२५०००	२०२५००
२	सतुवा	३३५	२०	६७००
३	वन लसुन	२८४	१५	४२६०
४	बोभो	२००	१०	२०००
५	सुगन्धवाल	४५३०	१५	६७९५०
६	जटामसी	१६१२२	२०	३२२४४०
७	अतिस	३२७०	१५	४९०५०
८	काकर सिंगी	१६०	१०	१६००
९	कुट्की	३४३००	१५	५१४५००

१०	पदमचाल	८७५०	१०	८७५००
११	धुपी पात	५०	२	१००
१२	चिराइतो	४७८५	१५	७१७७५
१३	विषजरा	३१००	१०	३१०००
१४	पाखनवेद	६०००	५	३००००
१५	साधारण च्याउ	८९०	५	४४५०
१६	सेतक चिनी	२००	५	१०००
१७	गुच्ची च्याउ	११६	३००	३४८००
१८	लोक्ता	२०००	५	१००००
	जम्मा	८५१००.१०		१४६८६२५

२. आ.व २०७४।०७५ को राजश्व संकलन

सि.नं.	जडिबुटीको नाम	परिमाण	राजश्व दर	जम्मा राजश्व
१	यासागुम्बा	१०	२५०००	२५००००
२	सत्वा	३५०	२०	७०००
३	वन लसुन	८००	१५	१२०००
४	बोभो	३९००	५	१९५००
५	सगुन्धवाल	१८८८०	१५	२८३२००
६	धुपी गेडा	२००	३	६००
७	अतिस	७६०	१५	११४००
८	काकर सिंगी	१०२०	१०	१०२००
९	कटुकी	६६१०	१५	९९१५०
१०	पदमचाल	४०००	१०	४००००
११	धुपी पात	७००	२	१४००
१२	चिराइतो	११२०	१५	१६८००
१३	विषजरा	३३५०	१०	३३५००
१४	पाखनवेद	६९००	५	३४५००
१५	साधारण च्याउ	९९०	५	४९५०
१६	सेतक चिनी	५५००	५	२७५००
१७	गुच्ची च्याउ	५०२	३००	१५०६७०
१८	लालीगुराँसको फूल	७५०	२	१५००
१९	कालादाना	९१०	५	४५५०
२०	सिलाजित	४००	५०	२००००
२१	सुनपाती	११५	५	५७५
	जम्मा	५७७६७		१०२९१९५

३. आ.व २०७५।०७६ को राजश्व संकलन

क) जडिबुटी बाट राजस्व संकलन

सि.नं.	जात	परिमाण	दर	जम्मा
१	वनलसुन	१२६७	३०	३८०१०
२	सतुवा	२०	४०	८००
३	कुटुकी	१४४००	३०	४३२०००
४	अतिस	३००	१५	४५००
५	सेतकचिनी	१००००	१५	१५००००
६	धुपीपात	४७५०	२	९५००
७	पाखानवेद	८५००	७	५९५००
८	विषजरा	१४८०	१०	१४८००
९	काकरसिंग	४७५	१०	४७५०
१०	चिराइतो	१४८०	१५	२२२००
११	पदमचाल	१३०००	१०	१३००००
१२	सुगन्धवाल	२१२३०	२०	४२४६००
१३	सुनपाती	२१०	७	१४७०
१४	कालादाना	५४७०	७	३८२९०
१५	साधारण च्याउ	८००	१०	८०००
१६	बोभो	२९००	५	२९०५०
१७	गुच्ची च्याउ	८५०	५००	४२५०००
१८	यार्सागुम्बा	४५.३७५	३००००	१३६१२५०
१९	लाली गुरास	५००	२	१०००
२०	सिलाजित	४०	५०	२०००
	जम्मा	८७७१७		३१५६७२०

ख) काठ बाट राजस्व संकलन

सि.नं.	जात	प्रकार	परिमाण	दर	जम्मा
१	सुखड सल्ला	साधारण	१०५०	२००	२१००००
२	सुखड सल्ला	दैविक प्रपोक	२४०	२०	४८००
			१२९०		२१४८००

४ . आ.व २०७६।०७७ सालको राजश्व संकलन

क) जडिबुटीबाट राजश्व संकलन

सि.नं.	जात	परिमाण	दर	जम्मा
१	वनलसुन	१६००	३०	४८०००
२	सतुवा	१००	४०	४०००
३	कुट्की	३१८२०	३०	९५४६००
४	अतिस	११७५	१५	१७६२५
५	सेतकचिनी	७१००	१५	१०६५००
६	धुपीपात	४२००	२	८४००
७	पाखानवेद	२९००	७	२०३००
८	विषजरा	२०००	१०	२००००
९	काकरसिंग	१२६०	१०	१२६००
१०	चिराइतो	९३०	१५	१३९५०
११	पदमचाल	३७३९४	१०	३७३९४०
१२	सुगन्धवाल	१०७००	२०	२१४०००
१३	सुनपाती	४८००	७	३३६००
१४	कालादाना	३००	७	२१००
१५	धुपीको बोक्रा	१४०००	२५	३५००००
१६	डालेचुक	९०००	१	९०००
१७	गुच्ची च्याउ	१५६०	५००	७८००००
१९	यासागुम्बा	३	३००००	९००००
२०	ढटेलो	३००	५	१५००
	जम्मा	१३११४२		३०६०११५

ख) काठबाट राजश्व संकलन

सि.नं.	जात	परिमाण	दर	जम्मा
१	सुखड सल्ला	५९१.२४	२००	११८२४८
	जम्मा	५९१.२४		१,१८,२४८

ग) अन्यबाट राजश्व संकलन

बोलपत्र खरिद	जम्मा
बोलपत्र खरिद	५६०००
जम्मा	५६०००

२६ : वार्षिक प्रगति पुस्तिका २०७६/०७७

अनुसुची - ४

डिभिजन वन कार्यालयमा हालसम्म दर्ता भएका निजी वनहरूको विवरण

सि.नं.	निजी वनको नाम र ठेगाना	जग्गा धनीको नाम ठेगाना	चार किल्ला	कित्ता नं.	क्षेत्रफल (वर्ग मि.)	दर्ता मिति	सब-डिभिजन वन कार्यालय	निजी वन हस्तांतरण गर्ने अधिकारि	कैफियत
१.	गयलखाडा गम्था- ८, मुगु	श्री खड्कलाल लुहार गम्था- ८, मुगु	पूर्व- मुदौली जाने बाटो पश्चिम- सुक्काध उत्तर- लोड भिड दक्षिण- निजका जग्गा	६	४००२.५		खत्याड	जि.व.अ श्री रविन्द्र महर्जन	
२.	गयलखाडा गम्था- ८, मुगु	श्री खड्कलाल लुहार गम्था(८, मुगु	-	२७	३४९१.२५		खत्याड	जि.व.अ श्री रविन्द्र महर्जन	
३.	ताल्वा निजि वन कार्की वाडा- ६, मुगु	श्री बाचू रोकाया कार्की वाडा(६, मुगु	पूर्व- महादेव थान पश्चिम- ताल्वा विमानस्थल उत्तर- आवादी दक्षिण- नंदे सुनारको आवादी	४ घ १३८	३८९५		गम	जि.व.अ श्री गोविन्द कुमार श्रेष्ठ	
४.	श्री बाचू रोकाया कार्की वाडा(६, मुगु	पूर्व(महादेव थान पश्चिम(ताल्वा विमानस्थल उत्तर(दानसिंह लवारका आवादी दक्षिण(जने भामका आवादी	४ घ ६	१००३०		गम	जि.व.अ श्री गोविन्द कुमार श्रेष्ठ		
५.	घर गहिरा निजि वन रूपा(४, मुगु	धनलाल लावड	पूर्व(मन ब. लावडको आवादी पश्चिम(बम ब. लावडको आवादी उत्तर(जोरासिंह लावडको आवादी दक्षिण(दलजित लावडको आवादी	६३, ६३	२९११.२५, १८२२.५०		गम	जि.व.अ श्री शिलानाथ भ्ना	
६.	खलठाडा कुरिल्ला निजि वन मुगुम चिमथ	ढोषलाल बुढा	पूर्व(निजि आवादी पश्चिम(माथिचिमाथ न्याउरीपाखा सा. ब उत्तर(माथिचिमाथ न्याउरीपाखा सा. ब दक्षिण(माथिचिमाथ न्याउरीपाखा सा. ब	९८	५४००		मुगु	डि.व.अ श्री भरत बहादुर बुढथापा	

अनुसूची - ५

मुगु जिल्लामा हालसम्म हस्तान्तरित कबुलियती वनहरूको विवरण

सि.नं.	समूहको नाम	ठेगाना	जिल्ला	हस्तान्तरण मिति	वार्ड	घरधुरी संख्या	जन संख्या	वनको कुल क्षेत्रफल (हे.)	कैफियत
१.	राता डाँडाकालापानी	खत्याड गा.पा.	मुगु	खत्याड गा.पा.	१	१५	७५	९.८७	तत्कालिन जिल्ला वन कार्यालय द्वन्दकालमा आगलागी हुँदा कबुलियति वनको समूह दर्ता भएका कागजातहरू जलेको हुँदा र कोविड-१९ को कारणले सो को विवरण संकलन गर्न केही समय लाग्ने कुरा अवगत गराउँदछौं ।
२.	खानिमेला	खत्याड गा.पा.	मुगु	खत्याड गा.पा.	१,२	१५	७४	१६७०	
३.	सल्लेरिबनिया	खत्याड गा.पा.	मुगु	खत्याड गा.पा.	१०	१५	७६	२७.३४	
४.	डादिमरूख	खत्याड गा.पा.	मुगु	खत्याड गा.पा.	२०	२१	१०४	३०.०१	
५.	सेवाली बार	खत्याड गा.पा.	मुगु	खत्याड गा.पा.	८	१७	८५	३१.८१	
६.	विजयी	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	७	१५	७५	२४.१७	
७.	कालिका	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	६	१५	७५	२७.५०	
८.	लापुधारा	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	१	२०	१००	१७.५०	
९.	कालाढुंगा	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	४	१५	७४	२०.२२	
१०.	रांगे	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	३	२१	१०३	१०.२१	
११.	घट्टेचौर	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	४	१५	७२	२६.१६	
१२.	चुच्चे ढुंगा	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	११	१४	७१	१५	
१३.	श्री मष्टामाडु	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	७	१५	७५	१५	

सि.नं.	समूहको नाम	ठेगाना	जिल्ला	हस्तान्तरण मिति	वार्ड	घरधुरी संख्या	जन संख्या	वनको कुल क्षेत्रफल (हे.)	कैफियत	
१४.	श्री महादेव	सोरू गा.पा.	मुगु	सोरू गा.पा.	६	२१	१०३	१५	तत्कालिन जिल्ला वन कार्यालय द्वन्दकालमा आगलागी हुँदा कबुलियति वनको समूह दर्ता भएका कागजातहरू जलेको हुँदा र कोविड-१९ को कारणले सो को विवरण संकलन गर्न केही समय लाग्ने कुरा अवगत गराउँदछौं ।	
१५.	सिगुने नाका	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	९	१६	८२	११.७९		
१६.	चैती	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	९	१९	९५	९.३५		
१७.	रातामाता	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	१२	१७	८६	४.९६		
१८.	गोल्खाडा	छा.रा. न.पा.	मुगु	छा.रा. न.पा.	११	२९	१०२	७.२५		
१९.	गिरीखाडा	छा.रा. न.पा.	मुगु	छा.रा. न.पा.	१२	१५	७४	११.१५		
२०.	स्याला	छा.रा. न.पा.	मुगु	छा.रा. न.पा.	११	११	५५	६.७८		
२१.	घेरा	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	५	२१	१०१	८.८५		
२२.	चाक्लीमेला	छा.रा. न.पा.	मुगु	छा.रा. न.पा.	१२	१६	८१	५.५९		
२३.	छेच्या	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	९	१९	९५	४.५०		
२४.	छाईदुंगा	छा.रा. न.पा.	मुगु	छा.रा. न.पा.	१२	२१	१०८	७.४२		
२५.	खाग्यार्प	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	५	१७	८७	२३.८०		
२६.	रालथला	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	९	२०	९८	१०.०१		
२७.	घारी	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	९	२१	१०५	९.५०		
२८.	डीम्बक	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	८	२१	१०७	९.०१		
२९.	कुसेडी	मुगुम कारमरोङ्ग	मुगु	मुगुम कारमरोङ्ग	९	१५	७३	२.३०		
						५०४	२५११	४१८.७५		

अनुसूची - ६

डिभिजन वन कार्यालय मुगुमा हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको विवरण

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	कोड नं.	ठेगाना	जिल्ला	सब डिभिजन वन कार्यालय	क्षेत्रफल (हे.)	हस्तान्तरण मिति	नवीकरण मिति
१.	मिन डांडा	mug/ga/06/01	छा.रा.न.पा.१४	मुगु	गम सव डि.व.का.	४९२.४	२०५०/०१/१४	२०७१/०८/०३
२.	आतिखोला फेत्केचौर	mug/ga/16/0	छा.रा.न.पा.१०	मुगु	गम सव डि.व.का.	१०४.३	२०५०/०६/१२	२०६७/०३/२२
३.	पारिवन	mug/ga/15/01	छा.रा.न.पा.४	मुगु	गम सव डि.व.का.	२६८.८	२०५१/११/१४	२०७१/१०/१२
४.	खिडखिडे डांडा	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.१३	मुगु	गम सव डि.व.का.	२००	२०५१/०१/०६	२०६८/१०/१५
५.	दशैया पातल	mug/ga/14/04	छा.रा.न.पा.१	मुगु	गम सव डि.व.का.	३४.२२	२०५१/०१/०६	२०७१/१०/१२
६.	भोटकोट	mug/ga/17/01	छा.रा.न.पा.६	मुगु	गम सव डि.व.का.	१८३.३६	२०५१/०३/१६	
७.	भालुखाडा	mug/ga/17/02	छा.रा.न.पा.६	मुगु	गम सव डि.व.का.	२०६.६२	२०५३/०३/१२	२०७२/०२/१२
८.	डाडापाखा गयल देव	mug/ga/17/03	छा.रा.न.पा.६	मुगु	गम सव डि.व.का.	३८६.८	२०५६/०३/११	
९.	मालिका	mug/ga/16/02	छा.रा.न.पा.१०	मुगु	गम सव डि.व.का.	१२२	२०५७/०३/१८	२०६३/०३/३१
१०.	थला बुराउसे खाडा	mug/ga/06/03	छा.रा.न.पा.१३	मुगु	गम सव डि.व.का.	१३७.७	२०५७/०३/१८	२०७४/०३/१६
११.	रानीपातला	mug/ga/16/04	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सव डि.व.का.	६.३३	२०५८/०३/०४	२०६५/०३/३१
१२.	माभ्र पाताल	mug/ga/14/09	छा.रा.न.पा.१,३	मुगु	गम सव डि.व.का.	६५.२६	२०५८/०३/१७	२०७५/१२/२९
१३.	तिगुरीकालाढुंगा	mug/ga/16/03	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सव डि.व.का.	११३.३७	२०५८/०३/१८	२०७१/०८/११
१४.	ड्वाडपातल	mug/ga/17/05	छा.रा.न.पा.१०	मुगु	गम सव डि.व.का.	१६.८९	२०६०/०३/३१	२०६८/१०/१५
१५.	डांडाखेत चुकेटी	mug/ga/16/05	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सव डि.व.का.	६०.७५	२०६१/०३/३१	२०६५/०३/३१
१६.	हरियाली विसेपानी	mug/ga/16/06	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सव डि.व.का.	१९६	२०६२/०१/०९	२०६८/१०/१५

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	कोड नं.	ठेगाना	जिल्ला	सब डिभिजन वन कार्यालय	क्षेत्रफल (हे.)	हस्तान्तरण मिति	नवीकरण मिति
१७	चंखेली बुरा	mug/ga/16/07	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सब डि.व.का.	४३२.५१	२०६२/०१/०९	२०७५/१०/१०
१८	लिउडीपाखापानी	mug/ga/17/07	छा.रा.न.पा.११	मुगु	गम सब डि.व.का.	८७.२	२०६२/०३/३१	२०७५/०३/२८
१९	चुकेटी वेलाकती	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सब डि.व.का.	१३५.९१	२०६३/०३/३०	२०७४/०१/२२
२०	पारिधिनिमेलो	mug/ga/14/08	छा.रा.न.पा.४	मुगु	गम सब डि.व.का.	७	२०६३/०३/३०	
२१	चुलिकोट	mug/ga/16/09	छा.रा.न.पा.११	मुगु	गम सब डि.व.का.	२५१.९	२०६४/०३/३१	२०७४/०१/२४
२२	ढिपुडडिना	mug/ga/16/10	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सब डि.व.का.	३३४.०८	२०६५/०८/१३	२०७४/०१/२४
२३	सुनाथ	mug/ga/16/11	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सब डि.व.का.	४०.४	२०६६/०३/२२	
२४	चंखेली	mug/ga/06/04	छा.रा.न.पा.१४	मुगु	गम सब डि.व.का.	१८३.६	२०६७/०४/२३	
२५	रोवालेख	mug/ga/16/02	छा.रा.न.पा.११	मुगु	गम सब डि.व.का.	६३.२		
२६	तुरतुरे पानी	mug/ga/16/02	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सब डि.व.का.	५५.७	२०६८/०२/१५	
२७	रम्फावैरेनी	mug/ga/04/04	छा.रा.न.पा.१३	मुगु	गम सब डि.व.का.	२८०.७२	२०६८/०३/३१	२०७५/०९/२०
२८	काउटे गैरा	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.१२	मुगु	गम सब डि.व.का.	२७.२	२०६८/१०/२२	
२९	भदाली गयलदेव	mug/ga/0/04	छा.रा.न.पा.१	मुगु	गम सब डि.व.का.	३१२.२८	२०७१/०९/२२	
३०	रातामाटा चिन्धाखोड	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.२	मुगु	गम सब डि.व.का.	२६७	२०७३/१२/२४	
३१	शेरा	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.३	मुगु	गम सब डि.व.का.	२७.०२	२०७३/०३/३१	
३२	मालिका	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.४	मुगु	गम सब डि.व.का.	१४४.४३	२०७३/०३/३१	
३३	राज थकना	mug/ga/00/00	छा.रा.न.पा.५	मुगु	गम सब डि.व.का.	१५९	२०७५/०३/२६	

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	कोड नं.	ठेगाना	जिल्ला	सब डिभिजन वन कार्यालय	क्षेत्रफल (हे.)	हस्तान्तरण मिति	नवीकरण मिति
३४	वुजेनी	mug/so/00/00	सोरू गा.पा. २	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	२२.०४	२०५२/०३/२७	२०७२/०३/२०
३५	तामासैना रानिवाँझ	mug/so/08/02	सोरू गा.पा. २	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	६७.२३	२०६६/०३/३१	२०७५/१२/१३
३६	नेर भैसाखाल	mug/so/07/01	सोरू गा.पा. ५	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	१७१.३५	२०५२/१२/०१	२०६७/०३/२३
३७	पोखरी रजवैना	mug/so/08/01	सोरू गा.पा. ६	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	१६८.००	२०५२/१२/०१	२०६६/०३/२३
३८	कालिका	mug/so/08/02	सोरू गा.पा. ६	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	८०.००	२०५६/०३/११	२०७३/०३/३१
३९	जुड्डा वगौरा	mug/so/08/03	सोरू गा.पा. ७	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	२१.०८	२०६५/०३/३१	२०७३/०३/३१
४०	धौले खोला	mug/so/00/00	सोरू गा.पा. ७	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	३०.४१	२०६३/०३/३१	२०७३/०३/३१
४१	पाटे हिमाल	mug/so/00/00	सोरू गा.पा. ७	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	११०.१२	२०७३/०३/३१	
४२	चुम्पीपाटा धौल्यासिम खोला	mug/so/10/01	सोरू गा.पा. ३	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	१६०.००	२०५४/०३/३०	२०७३/०३/३१
४३	फाच्या गैरापातल	mug/so/12/01	सोरू गा.पा. ९	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	२४२.१८	२०५४	२०७२/०९/१९
४४	जन प्रकास	mug/so/12/01	सोरू गा.पा. ९	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	२४४.००	२०५५/०३/२१	२०७२/०९/१०
४५	बेलुमाला वाँझ विसाउनी	mug/so/00/00	सोरू गा.पा. ९	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	१२४.२७	२०६७/०३/२३	
४६	मुगाली मष्टा	mug/so/00/00	सोरू गा.पा.११	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	२५.०६	२०६९/१२/१६	
४७	कालिका	mug/so/00/00	सोरू गा.पा.११	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	३६.०६	२०६९/१२/१६	
४८	भुवानी मष्टा	mug/so/00/00	सोरू गा.पा.११	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	१८.५०	२०७२/१२/२४	
४९	नमुना	mug/so/00/00	सोरू गा.पा.१०	मुगु	सोरू सब डि.व.का.	१४२.७६	२०७३/१०/२४	
५०	माथीचिमात न्यारीपाखा	mug/mu/05/01	मुगुम का.मरोङ्ग ९	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	२०५.४०	२०५४/०२/०८	२०७२/०५/१४

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	कोड नं.	ठेगाना	जिल्ला	सब डिभिजन वन कार्यालय	क्षेत्रफल (हे.)	हस्तान्तरण मिति	नवीकरण मिति
५१	चुच्यान राता सल्ला	mug/mu/05/02	मुगुम का.मरोङ्ग ९	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	१७४.००	२०५४/०३/०३	२०७३/०३/३१
५२	चुवा तोप्का	mug/mu/05/03	मुगुम का.मरोङ्ग ९	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	१०३.००	२०५४/०३/३१	२०७५/०९/२८
५३	थिड.सिड.ग्याल्बो	mug/mu/05/04	मुगुम का.मरोङ्ग ९	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	४४३.००	२०५६/०३/११	२०७३/०३/३१
५४	गेरूनी ढाँड	mug/mu/05/05	मुगुम का.मरोङ्ग ९	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	१३६.४२	२०६५/०३/३१	२०७३/०३/३१
५५	चुल्या	mug/mu/05/06	मुगुम का.मरोङ्ग ९	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	५४.७३		२०७४/०३/१६
५६	सेरोक ताफालाम्फुक	mug/mu/04/01	मुगुम का.मरोङ्ग ५	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	१५३.००	२०५५/०३/२३	२०७५/०९/२८
५७	लादेगाड	mug/mu/04/02	मुगुम का.मरोङ्ग ५	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	१४८.४४	२०५६/०३/११	२०७२/०२/११
५८	किमुटाक्सा	mug/mu/04/03	मुगुम का.मरोङ्ग ६	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	२.५०	२०५६/०३/११	२०७२/१२/२४
५९	पाड.सारीन	mug/mu/04/04	मुगुम का.मरोङ्ग ६	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	२०३.६२	२०६६/०३/२३	२०७२/०६/१३
६०	काड मार्वो	mug/mu/04/02	मुगुम का.मरोङ्ग २	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	६४.००	२०५४/०७/२९	२०७२/०२/१०
६१	तारतोक्चे	mug/mu/01/02	मुगुम का.मरोङ्ग २	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	६७.५	२०५७/०३/१८	२०७२/०२/१०
६२	साङ्गमारी थच्च	mug/mu/01/02	मुगुम का.मरोङ्ग ७	मुगु	मुगु सब डि.व.का.	२३८	२०७५/०९/२९	
६३	तोरखान धौल्यामेला	mug/kh/18/03	खत्याड गा.पा.२	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	४३.२०	२०५१/०१/०६	
६४	माभङ्गाडा	mug/kh/18/04	खत्याड गा.पा.२	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	६९.८८	२०५४/०२/०८	२०६५/०३/३१
६५	दुधेमाटा वाउलीखोला	mug/kh/18/05	खत्याड गा.पा.२	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	६०.००	२०६६/०३/२४	
६६	गड“लन“हाउने	mug/kh/19/01	खत्याड गा.पा.३	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	८१.१४	२०५१/०१/०६	२०७३/०३/२८
६७	अदारीगाड पौसला	mug/kh/19/02	खत्याड गा.पा.३	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	१४२.००	२०५२/१२/०१	२०६५/०३/२६

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	कोड नं.	ठेगाना	जिल्ला	सब डिभिजन वन कार्यालय	क्षेत्रफल (हे.)	हस्तान्तरण मिति	नवीकरण मिति
६८	धौली सल्याडी	mug/kh/19/03	खत्याड गा.पा.३	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	३५.५२	२०५४/०२/०८	२०६४/०३/२४
६९	धूरा	mug/kh/19/07	खत्याड गा.पा.४	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	६९.६३	२०५८/०३/२४	२०७५/०३/०८
७०	पानीमैला बड्डीचजैर	mug/kh/19/04	खत्याड गा.पा.३	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	७६.९६	२०५४/१०/२७	२०६६/०६/११
७१	ठूलागैरा लाठाकोईराला	mug/kh/19/05	खत्याड गा.पा.४	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	२०.८४	२०५४/११/२३	२०६५/०३/२६
७२	बल्हान्ने चौतारी	mug/kh/19/08	खत्याड गा.पा.४	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	४	२०५९/०३/३१	
७३	रासकोट	mug/kh/00/00	खत्याड गा.पा.३	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	२०८.८७	२०६५	२०७३/०३/३१
७४	खन्नीकाँध	mug/kh/23/01	खत्याड गा.पा.७	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	७९.००	२०५४/०९/२२	२०६८/०१/१५
७५	काग्नी भिर	mug/kh/23/04	खत्याड गा.पा.७	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	२५.४०	२०६८/०८/१४	
७६	गैरापातल सैनचौर	mug/kh/23/02	खत्याड गा.पा.७	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	९२.००	२०५७/०३/१८	२०६४/०६/१५
७७	चाक्लीमैला	mug/kh/23/05	खत्याड गा.पा.७	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	७१.५०	२०६८/०३/१९	
७८	रोजी	mug/kh/00/00	खत्याड गा.पा.७	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	१९.६३	२०७३/०३/३१	
७९	मूलौडी थूमचौर	mug/kh/23/03	खत्याड गा.पा.१०	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	०.००		
८०	मोटडांडा	mug/kh/22/01	खत्याड गा.पा.७	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	२३.५०	२०५६/०४/२८	२०६५/०३/२१
८१	तानाचौर रोकायामैला	mug/kh/22/02	खत्याड गा.पा.९	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	६२.६०	२०६५	२०७४/०३/३०
८२	बूर्के डांडा	mug/kh/00/00	खत्याड गा.पा.९	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	३५.२०	२०७३/०३/२९	
८३	नौलामैला सियालधारा	mug/kh/24/02	खत्याड गा.पा.५	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	९८.९१	२०५४/०२/२८	२०७५/०३/३१
८४	खेती पोखरी	mug/kh/24/03	खत्याड गा.पा.५	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	१९०.००	२०६७/०३/२३	

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	कोड नं.	ठेगाना	जिल्ला	सब डिभिजन वन कार्यालय	क्षेत्रफल (हे.)	हस्तान्तरण मिति	नवीकरण मिति
८५	पारामेला	mug/kh/24/04	खत्याड गा.पा.५	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	४१८.१३	२०६८/०३/१३	२०७४/३/२०
८६	विसौना गहत्ताडी	mug/kh/20/00	खत्याड गा.पा.११	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	७४.००	२०६६/०३/३०	
८७	मूग्रा	mug/kh/20/01	खत्याड गा.पा.११	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	२४.००	२०६८/०८/१४	
८८	ओलीकोट	mug/kh/20/02	खत्याड गा.पा.११	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	४८.७५	२०६८/०३/३१	
८९	याइलेक विउरीलेख	mug/kh/21/01	खत्याड गा.पा.१०	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	१२५.००	२०५२/१२/०१	
९०	डाँफेजूर खरीखान	mug/kh/24/32	खत्याड गा.पा.५	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	१६२.९४	२०७५/०३/०८	
९१	दाडियाँ	mug/kh/00/00	खत्याड गा.पा.११	मुगु	खत्याड सब डि.व.का.	११.३७	२०७५/०९/२१	

अनुसूची - ७

मुगु जिल्लामा रहेको वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूको विवरण

क) फर्निचर उद्योगहरूको विवरण

सि.नं.	उद्योगको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	छाया क्षेत्र काष्ठ उद्योग	श्रीनगर ५ मुगु	
२	रारा काष्ठ उद्योग	श्रीनगर २ मुगु	
३	महाकाली	श्रीनगर ३ मुगु	
४	विवस	श्रीनगर ५ मुगु	
५	मख्व	श्रीनगर ५ मुगु	
६	डर्विन	श्रीनगर ५ मुगु	
७	सुबाष	श्रीनगर ५ मुगु	
८	जयलक्ष्मी	नाथार्पू ५ मुगु	
९	कुशल	नाथार्पू ५ मुगु	

१०	शेर बादल	जीमा ९ मुगु	
११	मेरो	कोटडांडा ८ मुगु	
१२	अमर	श्रीनगर ३ मुगु	
१३	छायानाथ	श्रीनगर ५ मुगु	
१४	प्रकाश	श्रीनगर ४ मुगु	
१५	विश्व	कार्कीबाडा ८ मुगु	
१६	शेरा	श्रीनगर ५ मुगु	
१७	मालिका	रोवा ४ मुगु	
१८	रबिन	श्रीनगर ५ मुगु	
१९	मनकामना	श्रीनगर ५ मुगु	
२०	रारा	श्रीनगर ७ मुगु	
२१	आर.आर	श्रीनगर ५ मुगु	
२२	उज्ज्वल	श्रीनगर ५ मुगु	
२३	डम्मर	रोवा ४ मुगु	
२४	जय भवानी	श्रीनगर ९ मुगु	
२५	सुर	रोवा ७ मुगु	
२६	कमल	रोवा ७ मुगु	
२७	भवानी मस्ट	खमाले ५ मुगु	
२८	खड्का	रूगा ४ मुगु	
२९	हिमचुली	पिना ७ मुगु	
३०	महादेव	श्रीनगर ५ मुगु	
३१	जय महादेव दाजु भाई	खमाले ८ मुगु	

ख) जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र

सि.नं.	प्रशोधन केन्द्रको नाम	ठेगाना	प्रशोधन गर्ने जडिबुटी
१	छायाक्षेत्र जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र	छायानाथ रारा न.पा ६ मुगु	जटामसी, बोभो, सुगंधवाल

अनुसूची - ८

डिभिजन वन कार्यालय मुगुमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम/थर	क.ना.प्र.नं.	क.सं.नं.	ठेगाना	मोबाइल नं.
१	डि.व.अ.	श्री भरत बहादुर बुढथापा	३०७६	१५६६८९	च.ना.न.पा-३ जुम्ला	९८५८३६६०४८
२	स.व.अ.	श्री प्रनिल देवकोटा	६०११०८		च.ना.न.पा-४ जुम्ला	९८५८३२२३२८
३	स.व.अ.	श्री दिनेश रामदाम	३६२०२४१३४७२			९८६७३००१८१
४	स.व.अ.	श्री सागर बस्याल	३९१०१७०१०३७३३			९८६७१६१६१३
५	ले.अ.छैठौं	श्री दुर्गा बहादुर कार्की	५९२१२६०	१७३७१६		९८५८३२२४८४
६	रेन्जर	श्री वसन्त कुमार शाही	४९७७	१८४९५४	च.ना.न.पा-१० जुम्ला	९८५८३२२०००
७	ना.सु.	श्री टेक बहादुर महत	११३३४३११७७०	१७०७०१	च.ना.न.पा-७ जुम्ला	९८४८१५८०३५
८	रेन्जर	श्री वसन्ती बुढा	५८१८०९५	२१८८८५		९८६६८४८८६४
९	रेन्जर	श्री प्रेम बहादुर शाही	६९१०१७३१००७४०			९८४३७७४५८७
१०	भू.सं.स.	श्री राम कुमार मण्डल	९६१९१२९१०९			९८६२०६८४५५
११	फरेष्टर	श्री भक्त बहादुर रोकाया	१०८२	१६६५३३	च.ना.न.पा-६ जुम्ला	९८६८५९९१९५
१२	फरेष्टर	श्री धन प्रसाद भाम	४३६	१२७५२३		
१३	फरेष्टर	श्री विजय बुढा	१०१६२	२२९०३७		
१४	फरेष्टर	श्री दिप बहादुर भण्डारी	०१४१६६७९	२०७१७०		
१५	फरेष्टर	श्री धर्म राज बुढा	५८१६५९९	२२८२१५		९८६१५४२७५८
१६	फरेष्टर	श्री मिलन कुमार सेजुवाल	५१३०	२२७८९१		
१७	फरेष्टर	श्री शान्ति रावल	६०३०२९११४	२२६६२९		
१८	फरेष्टर	श्री पूर्ण लक्ष्मी रावल	५८१०१७३१०१२०२	२३२१८२		९८६०१६५०४६
१९	वन रक्षक	श्री टेक बहादुर रोकाया	५८१८०९५	१५१०७७		
२०	वन रक्षक	श्री खड्क बहादुर रावत	(१)२६२१	१७४७३८	च.ना.न.पा-२ जुम्ला	९८४८१२९२०३
२१	वन रक्षक	श्री चन्द्र बहादुर हमाल		१७४७३८		

२२	वन रक्षक	श्री देवी बहादुर थापा	-	१६८७९४		
२३	वन रक्षक	श्री वीर बहादुर बुढा	-	१४६४११		
२४	वन रक्षक	श्री लोक बहादुर रोकाया	२००	१७४७४०		
२५	वन रक्षक	श्री जोवन बुढा	६०१०१७२१००६५१	२२८४६०		
२६	वन रक्षक	श्री काशिकला बुढा	६०३०३०१७४	२२८६३६		
२७	वन रक्षक	श्री मान बहादुर थकाली	६०३००११४०२	२२८५९३		९८४८३९१४८२
२८	वन रक्षक	श्री गोविन्द बुढा	६०१६२२	२२९४४८		
२९	वन रक्षक	श्री विकास नेपाली	६०३०३११५१	२२८६३०	च.ना.न.पा-२ जुम्ला	९८४९४५१९९७
३०	वन रक्षक	श्री क्षेत्र बहादुर महत	४८०८	२२८५६३	गु.गा.पा जुम्ला	९८६८३५४८१८
३१	वन रक्षक	श्री दिपेश कुमार मल्ल	५८१२०५२	२३०२६०	छा.रा.न.पा २ मुगु	९८४८३०८४८२
३२	वन रक्षक	श्री राम बहादुर रोकाया	९९८	२२९९४१		
३३	वन रक्षक	श्री राजा राम रावल	५८१००२१८५	२२९७५८		
३४	वन रक्षक	श्री हरि बहादुर शाही	०१७५०२९	२३०५२७		
३५	वन रक्षक	श्री धिर बहादुर बुढा	६०१२१९	२३०३५१		९८६९१३३२२०
३६	वन रक्षक	श्री मदन प्रसाद आचार्य	६०११०३५	२२९७२७		९८४८३९५१७५
३७	का.स.	श्री टेक बहादुर मल्ल	५८१७६७	१९५९१९		
३८	का.स.	श्री खेम राज देवकोटा	४०५१	१७९२३८	च.ना.न.पा-१० जुम्ला	
३९	स.इ.	श्री गोरसिंह बढुवाल	-	-	छा.रा.न.पा १४ मुगु	९८६८६५४८४१
४०	का.स.	श्री ढलक भाम	४८०११००९	-		
४१	का.स.	श्री बल बहादुर भाम	६४४६	-		
४२	ह.स.चा.	श्री चन्द्र बहादुर कठायत	६०१६०३००९११८६	-	च.ना.न.पा-७ जुम्ला	९८६८६८४९४०

अनुसूची - ९

डिभिजन वन कार्यालयको घर, जग्गा भौतिक संरचना सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	विवरण	घर जग्गाको ठेगाना	कित्ता नं.	जग्गाको क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)	अवस्था	जग्गा प्राप्तिको श्रोत	कैफियत
१	डिभिजन वन कार्यालय भवन	छा.रा.न.पा-२ मुगु	५ क ९	३३६०	राम्रो	खरिद	
	डिभिजन वन कार्यालय निवास	छा.रा.न.पा-२ मुगु	५ क ९		राम्रो	"	
	डिभिजन वन कार्यालय भान्सा	छा.रा.न.पा-२ मुगु	५ क ९		राम्रो	"	
	डिभिजन वन कार्यालय शौचालय	छा.रा.न.पा-२ मुगु	५ क ९		राम्रो	"	
२	गम सव डिभिजन वन कार्यालय	छा.रा.न.पा-४ मुगु	२ क २२३	२५०	निर्माण गर्नुपर्ने	निशुल्क	
३	सोरू सव डिभिजन वन कार्यालय	सोरू गा.पा-६ मुगु	९ क १३	६०१.२५	निर्माण गर्नुपर्ने	निशुल्क	
४	मुगु सव डिभिजन वन कार्यालय	मुगुम कार्मारौंग गा.पा- ९ मुगु	१ छ ८	४४०	निर्माण गर्नुपर्ने	निशुल्क	
५	खत्याड सव डिभिजन वन कार्यालय	खत्याड गा.पा- ३ मुगु	२ क ८९	१००५	निर्माण गर्नुपर्ने	निशुल्क	

अनुसूची - १०

डिभिजन वन कार्यालय मुगु

आ.व २०७६/०७७ मा डिभिजन वन कार्यालय मुगुमा उत्पादन भएका विरूवाहरूको विवरण

सि.नं.	विरूवाको जात	डिभिजन वन कार्यालय नर्सरी	जम्मा विरूवा संख्या
१	खोटे सल्ला	२७००	३१३५०/
२	बकाइनो	७०००	
३	अमला	२५०	
४	अतिस	६०००	
५	धुपी	२५००	
६	देबदार	६००	
७	इपिलीपिल	६०००	
८	रिठा	४०००	
९	लप्सी	२०००	
१०	जैतुन	३००	

अनुसूची- ११

आ.व २०७६/०७७ सालमा विरूवा उत्पादन र वृक्षारोपण भएको विवरण

क) जडिबुटी बिकास कार्यक्रम अन्तर्गत

सि.नं.	विवरण	इकाई	उत्पादन संख्या	कैफियत
१	जडिबुटी विरूवा उत्पादन	वटा	३००००	
२	विशेष क्षेत्र प्रजाति विशेष जडिबुटी विरूवा उत्पादन	वटा	१००००	
३	गैरकाष्ठ विरूवा उत्पादन	वटा	१००००	
४				
५				

ख) डिभिजन वन कार्यालयबाट वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्र

सि.नं.	वृक्षारोपण गरेको क्षेत्र	क्षेत्रफल (हे.)	ठेगाना	सम्बन्धित स.डि.व.का	कैफियत
१	ढुम ठाडामेला	०.८३	छा.रा.न.पा-५	गम	जम्मा वृक्षारोपण गरिएको विरूवा संख्या ३४०० विरूवा देखि विरूवा दुरी ३८३ मिटर
२	कालापाल्त	०.५०	छा.रा.न.पा-४	गम	
३	लेतेखोला	०.६०	छा.रा.न.पा-४	गम	
४	भिई	३.०७	सोरू गा.पा	सोरू	

अनुसूची - १२

आ.व २०७६/०७७ मा डिभिजन वन कार्यालयबाट घरकाजको लागि पूर्जा लगेको विवरण

सि.नं.	मिति	नाम	जात	दर	परिमाण क्यु.फि.	जम्मा	कर	कर व.वि. कोष	कैफियत
१.	०७/०७/२०७६	सिंह बहादुर धामी	सुखड सल्ला	२००	५०	१००००	१३००	२५०	
२.	२०७६/०७०७	जगत बहादुर शाही	"	२००	५०	१००००	१३००	२५०	
३.	०७/०७/२०७६	राम लाल कुमाल	"	२००	५०	१००००	१३००	२५०	
४.	१०/२०/२०७६	भवानी मष्टा	"	२००	१११	२२२००	२८२६	५५५	
५.	१०/२४/२०७६	गणेश प्रसाद संजेल	"	२००	१००.२४	२००४८	२६०७	५०२	
६.	१०/२४/२०७६	नर बहादुर बमी	"	२००	१०५	२१०००	२७३०	६२५०	
७.	०२/१४/२०७७	रूपान्तरण मा.वी	"	२००	१२५	२५०००	३३५०		
	जम्मा				४६६	११८२४८	१५४१३	५०५७	

अनुसूची- १३

डिभिजन वन कार्यालय मुगु

आ.व २०७६/०७७ सालको वार्षिक प्रगति विवरण

सि.न	कार्यक्रम/पौवनको नाम	खर्च शिर्षक नं	जिल्ला	श्रोत		स्वीकृत बजेट (रु. हजारमा)	खर्च भएको बजेट (रु. हजारमा)	वित्तीय प्रगति प्रतिशत	भारित प्रगति	कैफियत
				प्रदेश सरकार	संघ ससर्त					
क) पूजीगत तर्फ										
१	सुदौरी हिमाल टुंगोले दुधतल सातदह चम्म फाँटकोय सडक (कच्ची सडक)	३११५१	मौला	प्रदेश सरकार		३०००	२८७६	९६	२.१४	
२	रिंग टुंगोले डमन चम्म फाँट सडक (क्रमागत योजना)	३११५१	**	प्रदेश सरकार		५०००	०	०	०	खलवड ग.वा.म कोरेलेन संरक्षण देवास्कोले सस्योला भ्या पनि काम हुन नसकेको
३	काठपाला तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य (क्रमागत योजना)	३११५४	**	प्रदेश सरकार		३०००	२८८०	९६	२.१४	
४	दरचौत बाँड तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	प्रदेश सरकार		२५००	२४००	९६	१.७८	
५	धारा गाउँ तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	प्रदेश सरकार		१०००	९६०	९६	०.७१	
६	मुकुमार तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	प्रदेश सरकार		१५००	०	०	०	
७	बुका खोल तथा लेले खोला कूल तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	प्रदेश सरकार		६०००	५७६०	९६	५.२८	
८	उपत्यका सुदौयाड निर्माण (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		१४००	२६०	१९	१	
९	उपत्यका भौतिक सुधार निर्माण (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		८०००	१५३०	१९	५.७१	
१०	सोना मलिका (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		८०००	१५३६	१९	५.७१	
११	सुदौरी भेडागाडु मलिका धारा फाँटकोय मार्ग निर्माण (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		२५००	२४००	९६	१.७८	
१२	नाजुली ताल संरक्षण (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		१५००	७७८	५२	१.०७	
१३	खैरो गाउँ गाबु निर्माण (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		१५००	२८०	१९	१.०७	
१४	ताका टुंगोले खैरी रारा जने सडक खण्ड अन्तर्गत टुंगोले टुंगोले बाबुकोय चम्म सडक तथा पुर्वाधार निर्माण	३११५९	**	प्रदेश सरकार		४०००	३८४०	९६	२.८५	
१५	रारा ताल सडकल परिक्रमा मार्ग निर्माण (क्रमागत योजना) (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		३००००	५८२८	१९	२१.४	
१६	खैरो कार पहिरा बाट रो कोकसुवाडी पदमार्ग (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		३०००	११४०	३८	२.१४	
१७	मसु खैरी टुंगोले चोड चम्म सडक तथा फाँट (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	**	प्रदेश सरकार		२५००	२४०	१०	१.७८	
१८	स.व कार्ययोजना नवीकरण	३११५७	**	प्रदेश सरकार		१८०	१२०	६७	०.१३	
१९	निवि वन गडन तथा हलतारवा	३११५७	**	प्रदेश सरकार		२५	५	२०	०.०२	
२०	वन व्यवस्थान फिण्ड अभावत	३११५७	**	प्रदेश सरकार		१२०	१२०	१००	०.०९	
२१	फोहर मेला तथा प्रसोधन केन्द्र स्थापना	३११५८	**	प्रदेश सरकार		१५००	१३५०	९०	१.०७	
२२	स.व को संरक्षणत विकासका लागि सामाजिक परिचलन कार्यक्रम	२२५२२	**	प्रदेश सरकार		१२००	१०००	८३	०.८६	
२३	डी.एफ.सि.सि.र अन्य सामाजिक बेटक संकलन	३११५७	**	प्रदेश सरकार		७०	७०	१००	०.०५	
पूजीगत तर्फको जम्मा						८६२२५	३५३७३	४१		
क) खत तर्फ										
१	सुदौरी नमुना क्षेत्र सडक सडक ताल	२२५२१	**	प्रदेश सरकार		६०००	५०००	८३	५.२८	
२	खैरी खमटासिक ख	२२५२१	**	प्रदेश सरकार		६५००	५०००	८३	५.६४	
३	रिक्का एण्ड रिक्लिम होमस्टे	२२५२१	**	प्रदेश सरकार		२०००	०	०	०	
खत तर्फको जम्मा						१४५००	१००००	७३		
संघ ससर्त अनुदान कार्यक्रम हरू										
१	मुकुमार तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	संघ ससर्त		२५००	२४००	९६	११.९	
२	धारा गाउँ तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	संघ ससर्त		१०००	९६०	९६	४.७६	
३	मुकुमार तडबन्द नदि नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य	३११५४	**	संघ ससर्त		८००	८००	१००	३.८१	
४	नखी मर्मत	३११५७	**	संघ ससर्त		२५	२५	१००	०.२१	
५	पशुपति पहाड भू परिधि नमुना कार्यक्रम	२२५२२	**	संघ ससर्त		१५००	१४००	९३	७.२४	
६	वन अडेले नियन्त्रण तथा व्यवस्थान योजना कार्यक्रम	२२५२२	**	संघ ससर्त		२५०	२५०	१००	१.१९	
७	बिड्युटी भन्सारण तथा प्रसोधन केन्द्र स्थापना	३११५७	**	संघ ससर्त		१०००	०	०	०	उनीट भू लकडपनका कारणत सस्योला हुन नसकेको
८	बिड्युटी भन्सारण तथा प्रसोधन केन्द्र स्थापना तथा संकलन	३११५७	**	संघ ससर्त		१५००	०	०	०	
९	सुदौरी भागेल बिड्युटीको उद्वानत खोले विलतर भन्सारण	२२५२२	**	संघ ससर्त		१०००	०	०	०	
१०	बिड्युटीको उद्वानत खोले विलतर भन्सारण	२२५२२	**	संघ ससर्त		१०००	०	०	०	
जम्मा						१०५७१	५८३९	५५		
कुल जम्मा						११६७९६	४६२१३	३९		

अनुसूची - १४

आ.व २०७६/०७७ मा सम्पन्न भएको केहि योजनाहरूको गुगल अर्थमा देखिने नक्सा

